

Irene Rätty

TANSSIVA AIKUINEN

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien vaikutukset Oulu-opistossa

TANSSIVA AIKUINEN

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien vaikutukset Oulu-opistossa

Irene Rätty
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Tanssinopettajan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Tanssinopettajan tutkinto-ohjelma, Paritanssi

Tekijä(t): Irene Rätty

Opinnäytetyön nimi: Tanssiva aikuinen - Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien vaikutukset Oulu-opistossa

Työn ohjaaja(t): Petri Hoppu, Niina-Susan Vahtola

Työn valmistuslukupäivä ja -vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 36 + 11

Tutkin tässä työssäni taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien tehtäviä, muutoksia ja tavoitteita tutkimuskohteenani aikuiset. Työn keskeisiä käsitteitä ovat taiteen perusopetus, opetussuunnitelma, oppimiskäsitys, andragogiikka ja aikuisopetus. Hyödynnän tutkimukseni aineistona kysely- ja haastattelumenetelmiä sekä Oulu-opiston opetussuunnitelmia. Myös syvähaastattelut aikuisille tanssinharrastajille ja aikuisia opettaville tanssinopettajille ovat osa aineistoa. Lisäksi hyödynnän pitkäaikaista opettajakokemusta empiirisessä tutkimuksessani.

Tutkimuskysymyksillä pyrin selkeyttämään sitä missä määrin aikuisille tarjotaan taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaista opetustarjontaa suomalaisissa kansalaisopistoissa. Tutkin miten taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat vaikuttavat tanssin opetuksen järjestämiseen Oulu-opistossa. Tuon esille myös työkenttäni tarpeet ja oletukset: Mitä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat tarkoittavat vapaassa sivistystyössä aikuisten opetuksessa? Mitä vaikutuksia opetussuunnitelmissa on työyhteisöille ja oppimisympäristölle? Mitä muutoksia uudet opetussuunnitelmat tuovat tullessaan? Mikä on opetussuunnitelman funktio ja mitä se merkitsee aikuisten tanssinopetuksessa Oulu-opiston opetustarjonnassa? Opetushallitus on säätänyt uudet taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet syksyllä 2017, joten tutkimustyöni perustana ovat nämä uudet opetussuunnitelman perusteet.

Kyselyn tuloksena voidaan havaita, kuinka vähän aikuisille tarjotaan taiteen perusopetusta kansalaisopistoissa. Taito- ja taideaineet ovat suosituimpia opintoja opistoissa, mutta tanssi ja teatteri ovat vielä marginaalissa. Uudistettujen opetussuunnitelmien myötä opistot ovat enenevässä määrin kiinnostuneita järjestämään taiteen perusopetusta myös aikuisille. Aikuisopiskelijoilla on erityispiirteitä verrattuna lapsiin ja nuoriin, mikä kannattaa huomioida opettaessa aikuisia. Uudistetut opetussuunnitelman perusteet ovat väljiä ja antavat oppilaitoksille mahdollisuuden itse soveltaa käytänteet omissa oppimisympäristöissä. Toisin sanoen opetussuunnitelmat eivät saa olla rajoittava tekijä pedagogisesti, vaan niiden täytyy mahdollistaa oppimista.

Asiasanat: taiteen perusopetus, opetussuunnitelma, pedagogiikka, aikuisoppiminen, kansalaisopisto

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Dance Teacher Education, Option of social dance

Author(s): Irene Rätty

Title of thesis: Dancing adult

Supervisor(s): Petri Hoppu, Niina-Susan Vahtola

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018 Number of pages: 36 + 11

This thesis studied the tasks, changes and aims in the basic dance education in arts for adults. The main concepts of this study were the basic dance education, curriculum, learning concept, andragogy and adult education. Inquiries and interviews were used when collecting the study material as well as earlier curriculum used at Oulu-opisto. Oulu-opisto is a community college owned by the City of Oulu. In addition to that, the study utilizes an empirical research method and my own long-term teaching experience.

With the research questions, the aim was to clarify to what extent adults are offered a basic dance education in Finnish community colleges, and to study how basic dance education in arts influences the arrangements of dance teaching at Oulu-opisto.

The needs and expectations of my workplace were also highlighted in this study: what does the curricula of basic dance education in art mean for community colleges? What are the implications of the curricula for work communities and the learning environment and what kind of changes do they cause? What is the function of the new curriculum and what does it bring to the dance courses offered for adults at Oulu-opisto?

Finnish National Agency for Education has introduced the new basics of curriculum for arts in the autumn of 2017, so the basic research material is based on these new curriculum basics. As a result of the survey, it can be seen how little adults are offered basic arts education at community colleges. Practical and art courses are the most popular studies but dance and theater courses are still marginal. With the renewed curricula, the institutions are increasingly interested in organizing basic art education also for adults. Adults have special qualities compared to children and young people that should be taken into account when teaching adults. The teachers should have their own pedagogical theory, in other words, how concrete teaching methods are executed in teaching.

Curricula must not be a mere verbiage but their task is to awake the joy of lifelong learning at the practical level. The renewed curriculum basics are important and allow educational institutions themselves to adapt the practices to their own learning environments. In other words, the curricula should not be a limiting factor pedagogically but they should enable learning. I hope this study will stimulate pedagogical discussions in institutions where the basic education of art is planned.

Keywords: basic dance education, curriculum, pedagogy, adult education, community college

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1	Tutkimuskysymykset	8
2.2	Tutkimuksen perusta	9
2.3	Keskeiset käsitteet	9
3	TAITEEN PERUSOPETUS AIKUISOPETUKSESSA	12
3.1	Taiteen perusopetuksen tehtävä	12
3.2	Arvoperusta ja oppimiskäsitys	15
3.3	Yleisen oppimäärän tavoitteet	17
3.4	Aikuisten taiteen perusopetus kansalaisopistoissa	19
3.5	Uudistamisen suuntaviivoja	22
4	TANSSIVA AIKUINEN JA PEDAGOGIIKKA.....	26
4.1	Aikuiset oppijoina	26
4.2	Andragogiikka aikuisen tanssinharrastajan opintopolulla	29
5	POHDINTA	34
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Tutkin opinnäytetyössäni sitä missä määrin taiteen perusopetusta toteutetaan aikuisille Suomen kansalaisopistoissa ja kuinka opetussuunnitelmat vaikuttavat opetuksen suunnitteluun. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet uudistuivat syksyllä 2017. Niinpä tutkin työni avulla uudistettuja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteita aikuisten opetuksessa vapaassa sivistystyössä. Keskiössä ovat sekä määrälliset opetustarjonnat aikuisille, että opetussuunnitelmien vaikutukset opetuksen järjestämiseen. Tutkin aikuisopetusta andragogiikan (aikuiskasvatusoppi) pohjalta sovellettuna tanssinopetukseen. Työni on vahvasti teoriapainotteinen laadullinen tutkimus. Lisäksi käytän sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä haastatteluaineiston käsittelyssä.

Aikuisten taiteen perusopetuksen määrällisistä tai opetuksellisista käytänteistä ei ole aikaisemmin tehty tutkimustyötä. Opetussuunnitelmat elävät tässä ajassa murrosvaihetta. Useat suomalaiset kansalaisopistot tarjoavat taiteen perusopetusta lapsille ja nuorille, ja vain muutamissa opistoissa järjestetään taiteen perusopetusta aikuisille. Kansalaisopistot muokkaavat parhaillaan omia opetussuunnitelmiaan ja yhä useampi on järjestämässä aikuisille mahdollisuutta opiskella taiteen perusopetuksen mukaista opetusta. Useimmiten aikuisille taideaineista ovat tarjolla kädentaidot ja kuvataide. Oulu-opistossa on pitkä historia ja laaja tarjonta tanssitaiteen perusopetuksen järjestämisestä lapsille ja nuorille, mutta aikuisille sitä ei ole aikaisemmin tarjottu, joten tarkastelen lähemmin aikuisten tanssitaiteen opetuksen järjestämistä sekä pedagogisia käyttöteorioita aikuisopetuksessa.

Kansalaisopistot ovat loistava esimerkki aikuisopiskelumahdollisuudesta taiteen parissa. Uusien opintosuunnitelmien myötä tasa-arvokin toteutuu. Jokaisella taiteen lajilla on mahdollisuus kehittyä, myös tanssilla. Marginaalisena taidemuotona tunnettu tanssi saa uusien suunnitelmien myötä lisänäkyvyyttä.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni, tutkimustehtäväni ja tutkimuskysymykset. Käsittelem opetusministeriön kokoaman työryhmän laatimia taiteen perusopetuksen uusia opetussuunnitelmien perusteita ja niiden vaikutuksia aikuisopetukseen, keskiössä tanssinopetus. Opinnäytetyöni perustuu kvantitatiiviseen tutkimukseen (kysely yhteistyössä Kansalaisopistojen liiton kanssa) ja kvalitatiiviseen syvähaastatteluun sekä lähdekirjallisuuteen. Esille nousee myös andragogiikka aikuisten tanssinopetuksessa. Tutkimukseni tarkoitus on selkeyttää taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien vaikutuksia Oulu-opiston aikuisille suunnatun tanssitaiteen opetustarjonnassa.

Tutkimukseni aineisto koostuu useista lähteistä. Kansalaisopistojen liiton tekemä kysely taiteen perusopetuksen laajuudesta on osa aineistoa. Kysely lähetettiin kaikkiin Suomen kansalaisopistoihin (181 opistoa). Kyselyn lähtökohtana oli aikuisten taiteen perusopetusta koskevat tutkimuskysymykset. Kansalaisopistojen liitto laajensi kyselyä omien tutkimustarpeitten mukaan, josta sitten keräsin tarvitsemani aineiston. Tutkimuskysymystäni laajemmasta selvityksestä keräsin tutkimukseni kannalta olennaisen aineiston.

Jatkoin tutkimusta syvähaastattelemalla kolmen opiston suunnittelijaopettajaa. Kyseisissä opistoissa on jo aikaisemmin järjestetty aikuisten taiteen perusopetusta. Lisäksi keräsin aineistoa haastattelemalla neljäätoista aikuista tanssinharrastajaa sekä tanssinopettajaa, joka opettaa aikuisia. Käytin myös aineistona omaa pitkäaikaista 20-vuotista kokemustani tanssinopettajana. Oulu-opiston voimassa olevat opetussuunnitelmat olivat aineiston lähtökohta. Lähteinä käytän alan kirjallisuutta ja Opetushallituksen koulutusmateriaalia. Tutkimuksen aineiston keräsin kuudessa kuukaudessa eli syyskuun 2017 ja helmikuun 2018 välisenä aikana. Aineiston monimuotoisuuden tarkoituksena oli saada tietoa tutkimuskohteesta eri näkökulmista. Kyselyn ja haastattelujen pohjalta saatoin vertailla uusien opetussuunnitelmien perusteita ja toteutusta ja muodostaa itselleni kokonaisvaltaisen kuvan tutkimuskohteesta.

2.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmäni koostui valtakunnallisesta *kyselystä*. Kysely toteutettiin yhteistyössä Kansalaisopistojen liiton (KoL) kanssa. Kysymykset koskivat taiteen perusopetuksen järjestämistä kansalaisopistoissa. Lisäksi *haastattelin* opistojen suunnittelijaopettajia (niitä, missä järjestettiin taideaineissa taiteen perusopetusta aikuisille), aikuisten tanssiryhmää; tanssiharrastajia, tanssinopettajia, jotka opettavat aikuisia. *Aineistoni* koostui Oulu-opiston taidekoulun taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmista, omasta pitkäaikaisesta kokemuksesta tanssinopettajana sekä materiaaleista, mitä keräsin valtakunnallisista seminaareista. Alan kirjallisuus ja muut internet lähteet olivat työni *lähdemateriaalia*.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa taustalla oli oma käsitykseni kansalaisopistojen tarjonnasta taiteen perusopetuksen aikuisopetuksessa. Lisäksi perehdyin taiteen perusopetuksen uudistettuihin opintosuunnitelmien perusteisiin. Alustava tutkimusongelmani oli selvittää, ovatko taiteen perusopetuksen opintosuunnitelmat samanlaiset sisällöiltään ja tavoitteiltaan aikuisten opetuksessa kuin lasten ja nuorten opetuksessa? Mitkä ovat niiden eroavuudet ja yhtäläisyydet?

Tutkimuskysymykseni ovat:

- Missä määrin ja kuinka taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmia hyödynnetään aikuisille suunnatussa opetuksessa Suomen kansalaisopistoissa?
- Mitä vaikutuksia uudistetuilla taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmillä ja niiden tehtävillä ja tavoitteilla on aikuisten tanssinopetukseen Oulu-opistossa?

2.3 Tutkimuksen perusta

Työni tutkimustieto on kerätty Opetusministeriön seminaariluennoista, kasvatustieteen ja yleisen pedagogiikan kirjallisuudesta sekä internet lähteistä. Kirjallisuudesta olen hakenut tukea omille kokemuksilleni sekä ajatuksilleni opettajana ja oppilaana. Työtäni on lisäksi ohjannut laki taiteen perusopetuksesta sekä opetusministeriön laatimat uudet taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet, Oulu-opiston taidekoulun yleinen opetussuunnitelma sekä tanssin valtakunnalliset taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Lisäksi Oulun kaupungin opetustoimen yleiset normit ja käytänteet ovat antaneet työlleni rajoja ja suuntaa. Yhteistyössä Kansalaisopistojen liiton kanssa laadittu tutkimuskysely Suomen kansalaisopistoille on myös perusta tutkimukselleni. Opetushallitus on säätänyt uudet taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet syksyllä 2017, joten tutkimuskysymykset pohjautuvat kansalaisopistojen käytänteisiin ja toimintoihin taiteen perusopetuksen osalta.

Oma vahva kokemukseni on työni taustalla. Olen toiminut opetustyössä jo vuosikymmeniä ja kehittänyt lasten ja nuorten taiteen perusopetusta Kiiminkijoen opistossa vuodesta 1992. Uusien taiteen perusopetussuunnitelmien myötä olen tutkinut, kuinka taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat toimivat ja toteutuvat aikuisopetuksessa Oulu-opistossa, jossa ei ole aikaisemmin järjestetty aikuisille suunnattua taiteen perusopetusta.

Työ jakautuu kahteen osaan: ensimmäisessä osassa käsittelen uudistettuja taiteen perusopetuksen perusteita. Toisessa osassa tutkin aikuisoppimista, keskeisiä oppimiskäsitteitä ja pedagogiikkaa. Pohdinnassa kokoan päätelmiäni sekä arvioin tutkimustani.

2.4 Keskeiset käsitteet

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua taidekasvatusta. Sitä säätelee laki taiteen perusopetuksesta (633/1998). Taiteen perusopetus on tavoitteellista, laadukasta ja pitkäjänteistä taiteen opiskelua. Taiteen perusopetusta annetaan muuan muassa musiikkioppilaitoksissa, kuvataidekouluissa, tanssioppilaitoksissa, käsityö-,

teatteri- ja sirkuskouluissa, sanataide- ja arkkitehtuurikouluissa sekä kansalaisopistoissa. (Taiteen perusopetusliitto, viitattu 21.3.2018.)

Taiteen perusopetus on Opetushallituksen määrittämien opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta. Opetussuunnitelmassa määritellään opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, ja se voi sisältää erilaajuisia oppimääriä. Laajan oppimäärän laajuus on 1300 tuntia ja yleisen oppimäärän laajuus 500 tuntia. (Taiteen perusopetusliitto, viitattu 21.3.2018.)

Opetussuunnitelma on suunnitelma sitä, kuinka opetus järjestetään (Kielitoimiston sanakirja, viitattu 21.3.2018). Opetushallitus määrittää opetussuunnitelmien perusteet ja opiskelun täytyy perustua hyväksytyyn opetussuunnitelmaan, minkä hyväksyy joko kaupunki tai kunta. Opetushallitus määrittää myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet ja oppilaitoksilla on mahdollisuus suunnitella sisältö koulukohtaisesti. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat eivät ole enemmän laadukkaampia kuin muut taiteen opetussuunnitelmat, toisin sanoen opetussuunnitelmia ei eriarvoisteta. Opetussuunnitelmien sisällöt ja tavoitteet määrittelevät käytännön järjestelyt. Kansalaisopistoissa käytetään sekä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmia, että muita opetussuunnitelmia.

Oppimiskäsityksellä tarkoitetaan teoreettista mallia siitä, miten ihminen oppii. Siihen liittyy jokaisen opettajan henkilökohtainen käyttöteoria, joka voi muuttua ajan ja kokemusten myötä – samoin ihmiskäsitys, jota ohjaavat arvot ja moraalit. (Stenberg 2011, 28.) Oppimiskäsitysteorioita on useita ja niitä voidaan soveltaa oppimiseen tarpeen mukaan.

Andragogiikkaa kutsutaan myös toisella nimellä aikuiskasvatukseksi, jonka tavoitteena on auttaa ihmisiä ohjauksen keinoin tiedostamaan, että heidän tulisi olla omien ajatuksiensa ja tunteidensa subjekteja (Tissari 1999, 117). Se on teoria aikuisten oppimisesta. Aikuiskasvatus ymmärretään aikuisiin vaikuttamaan pyrkivänä tavoitteellisena toimintana. Tuomisto (1993) tuo esille johdantotekstissään Malcom Knowlesin julkaiseman vuonna 1970 kirjan *The modern Practice of adult Education: Andragogy Versus Pedagogy*, jossa Knowles määrittelee andragogiikan liittyvän ihmiskäsitykseen, jonka mukaan aikuisen itsekäsitys kehittyy riippuvasta lapsesta kohti itsesuuntautunutta aikuisuutta. (Tuomisto 1993, 7–17.)

Aikuiskoulutus (adult education) on toimintaa, jonka avulla pyritään aikuiskasvatukselle asetettuihin tavoitteisiin määriteltyjen normien, tavoitteiden ja keinojen mukaan. Se jaetaan tavallisesti

pohjakoulutuksen täydentämiseen, ammatillisen lisäkoulutukseen, yhteiskunnalliseen koulutukseen sekä harrastustavoitteiseen koulutukseen. (Tissari 1999, 117.)

3 TAITEEN PERUSOPETUS AIKUISOPETUKSESSA

Tässä luvussa tutkin taiteen perusopetuksen tehtäviä, tavoitteita ja niiden toimivuutta aikuisopetuksessa sekä arvoperustan ja oppimiskäsityksen merkitystä taiteen perusopetuksessa. Analysoin kansalaisopistojen liiton tekemää kyselyä omien tutkimuskysymyksieni pohjalta. Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Valtakunnallisissa taiteen opetussuunnitelmissa kerrotaan lyhyesti, että aikuisten opetuksessa on samat keskeiset sisällöt ja tavoitteet kuin lasten ja nuorten opetuksessa. (Opetushallitus 2017, viitattu 24.2.2018). Tutkin sitä, eroavatko sisällöt ja tavoitteet aikuisten ja lasten opetuksessa keskenään.

3.1 Taiteen perusopetuksen tehtävä

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti sekä antaa edellytyksiä elinikäiseen taiteiden harrastamiseen (Opetushallitus 2017, viitattu 24.2.2018). Kyseinen tehtävä on myös vapaan sivistystyön ideologia. Oulu-opistossa voidaan toteuttaa taiteen perusopetuksen tehtävä myös aikuisopetuksessa, kuten myös mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen toteutuvat.

Kansalaisopistot ovat mitä sopivin opintopolku aikuisten taidekasvatukselle. Opistojen opinnot perustuvat vapaaehtoisuuteen, ja sitähän aikuisten opiskelun ydin on: kasvattaa ymmärtämään taidetta ja kulttuuria sekä niiden sisältämiä merkityksiä. Perusopetuksen tehtävänä on myös kehittää opiskelijoiden ajattelemisen taitoja ja luovuutta elämän eri alueilla ja lisäksi kehittää näkemyksiä omaa taidetta ja muita taiteita kohtaan. Tanssin harrastaminen on mitä parhainta itsetunnon kasvattamista ja sosiaalisten taitojen kehittämistä ryhmätyöskentelyn avulla.

Koulutuksen järjestäjä laatii ja hyväksyy kullekin taiteenalalle opetussuunnitelman. Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet ja valmiudet, taiteenalan traditio ja paikallinen kulttuuriperintö sekä oppilaitoksen ja sen toimintaympäristön omaleimaisuus. (Opetushallitus 2017, viitattu 24.2.2018.)

Aikuisten opetuksessa on tärkeä henkilökohtaisen opintosuunnitelman rakentaminen. Välttämättä se ei ole sama koko ryhmällä. Aikuisten mahdollisuus valita oma opintokokonaisuus on laajempi, sillä opetustarjonnassa on useampia mahdollisuuksia. Tietenkin tässä vaikuttavat oppimisympäristön työtavat ja resurssit, kuten vaikka se, että pienemmillä paikkakunnilla valinnanvaraa on vähemmän tarjolla. Kuitenkin jos oppilaitos tarjoaa aikuisten taiteen perusopetusta, täytyy sen lähteä resursseista ja realiteeteista tarjota monipuolista opetusta. Toki toimintaympäristön omaleimaisuudella on suuri merkitys.

Taiteen perusopetus sallii myös aikuisille tavoitteellisen, pitkäjänteisen opiskelun. Tanssiharrastuksessa oppilas voi edetä tasolta toiselle päämäärätietoisesti ja henkilökohtaisen kiinnostuksensa mukaan henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa noudattaen. Näin elinikäinen oppiminen toteutuu ja omat taidot kehittyvät. Pitkäjänteisellä harrastamisella kehitetään tietyille tanssinlajeille ominaisia piirteitä. Toisin sanoen tekniset tanssitaidot kehittyvät. Tanssi harrastuksena vahvistaa omaehtoista ilmaisua, tulkintaa ja arvottamista sekä identiteetin rakentumista. Tanssin avulla ihminen voi löytää itsensä, oman sisäisen *minänsä*. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.)

Opetussuunnitelmien yhtenä tehtävänä on tuoda ilmi oppilaitoksen ja sen opettajien oppimiskäsityksiä, jotka muuttuvat ja kehittyvät opetussuunnitelmien myötä. Nykyään oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii itse asettamaan tavoitteita ja toimimaan niiden suuntaisesti. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.)

Myös aikuisille tanssiharrastajille tavoitteellinen ja pitkäjänteinen opiskelu on motivoivaa. Aikuiset osaavat asettaa mielekkäitä tavoitteita omille opinnoilleen. Heillä on myös mahdollisuus valita, mitkä tanssikurssit kiinnostavat ja mistä kokonaisuuksista heidän oma opintopolkunsa koostuu. Opistojen oppimisympäristöt ja resurssit vaikuttavat opistojen tarjontaan. Oulu-opistolla on laajat mahdollisuudet resurssien suhteen.

Tanssi on esittävä taidetta, joten harrastuksen myötä kehittyvät myös kulttuurinen lukutaito ja yhteistyötaidot: joko itse esiintymällä tai katsomalla erilaisia tanssi- tai muita taide-esityksiä. Mariana Siljamäki aukaisee väitöskirjassaan *Kulttuurinen kiinnostus heräsi tanssiharrastukseni myötä* (2013) kulttuurisen lukutaidon merkitystä. Hän on kuvannut tutkimuksessaan tanssin opettamista ja harrastamista kulttuurikasvatuksena ja käyttänyt käsitettä *kulttuurikuva*, joka merkitsee sekä omaan että toiseen kulttuuriin kohdistuvaa asennetta ja suhtautumista. Asenne

onkin oleellinen osa tanssikasvatusta. (Siljamäki 2013, 111). lästä riippumatta tanssin tekeminen ja katsominen ovat taidekasvatusta parhaimmillaan (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017).

Tanssiesitykset ovat myös mahdollisuus aikuisille. Heillä on myös oikeus valita tanssiharrastus, vaikka esiintymiset eivät kiinnostaisikaan. Silloin he valitsevat erilaisen opintopolun. Aikuisopiskelijoiden haastattelun tuloksena oli selkeä jako: toiset halusivat esiintyä ja toiset vastasivat, että esiintyminen ei ole se välttämättömin juttu. Aikuisopiskelijoilla täytyy olla valinnanmahdollisuus, haluavatko he osallistua esityksiin. Jos tavoitteet on yhdessä luotu tanssikurssin alussa, on opettajan helppo suunnitella opetus ja koreografia. Pedagogisesta näkökulmasta kulttuurista lukutaitoa aikuisille voi avata paitsi kertomalla myös paljon tanssimalla. Kulttuuri tulee tutummaksi kehollisen tekemisen ja tanssiharjoittelun avulla, sillä tanssijat tutustuvat oman kehonsa kautta syvemmin tanssimuotoon ja sen kulttuuritaustoihin. (Siljamäki 2013, 111.) Varsinkin etnisissä tanssilajeissa on tyypillistä, että opettaja voi kertoa, mistä tanssi tai tanssityyli on lähtöisin, ketkä tanssia tanssivat, millainen musiikki ja millaiset asut ovat tanssilajille tyypillisiä. Tämä on mainio menetelmä kehittää kulttuurista lukutaitoa tanssitunnilla.

Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Rohkaiseva ja kannustava ohjaus ja palaute ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta. Rohkaisevaa palautetta tulisi saada jokaisella kontaktitunnilla. Työtapojen tulee ohjata opiskelijaa arvostamaan kaikkien ryhmän jäsenten työskentelyä ja työn tuloksia. Oppiminen perustuu tekemällä oppimiseen, suunnitelmallisuuteen sekä kykyyn arvioida omaa oppimista. (Opetushallitus 2017, viitattu 24.2.2018.) Edellä mainitut perusteet toimivat niin lapsilla ja nuorilla kuin aikuisillakin. Myönteiset kokemukset ja oppimisen ilo kuuluvat myös tanssitunneille.

Arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Vuorovaikutteisella palautteella ohjataan oppilasta tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen. Toisin sanoen arviointi perustuu opetussuunnitelmassa kuvattuihin opintokokonaisuuksien tavoitteluun. Lukuvuoden päätyttyä oppilas saa tiedon suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja lisäksi hänellä on osoittaa tekemänsä itsearviointimenetelmä. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.)

Arviointia voi tehdä jatkuvana toimintona, eli opettaja näkee oppimista jokaisella tunnilla ja antaa rakentavaa palautetta työskentelystä. Oulu-opiston tanssiryhmissä ei ole aikaisemmin käytetty

itsearviointimenetelmää, joten kyseistä metodia ja vertaisarviointia kehitetään myös tanssitunneilla. Käytännössä niillä tanssitunneilla, joilla on jo tehty improvisaatio- tai muita harjoituksia, joissa osa ryhmästä tekee ja toinen osa katsoo, on voitu antaa jo vertaisarviointia, kuten mikä asia toimi, mikä kiinnitti huomion tai minkä olisi voinut tehdä toisin. Tanssiryhmissä arviointia voidaan antaa ja sitä myös saa joului- ja kevätesityksissä. Arviointia voivat antaa vertaisarvioijina toiset oppilaat sekä katsojat. Lisäksi videotallenteet antavat mahdollisuuden itsearviointiin. Esityksen jälkeen katsotaan yhdessä tallenne, minkä jälkeen keskustellaan yhdessä palautteesta. Yhteisesti luodut tavoitteet helpottavat arvioinnin antamista.

Tanssitunneilla voitaisiin kehittää myös sanallista palautetta. Oppilaat antaisivat toisilleen palautetta ja kaikki kuulisivat opettajan antaman palautteen. Tanssinopiskelijoiden keskinäistä verbaalista palautetta tulisi kehittää; opettajan esimerkki ohjaa palautteen antamista. Erityisesti esiintymismatkat muualle ja sieltä saadut palautteet ovat ryhmälle oiva kehittymisen paikka. Silloin opitaan ottamaan erilaista palautetta vastaan ja pohtimaan, miten asioita voidaan kehittää yhdessä. Esiintymismatkat kehittävät ryhmän yhteishenkeä ja luovat ymmärrystä omaan taiteeseen. Sen lisäksi matkat ja vierailut avaavat myös kulttuurista näkökulmaa ja kannustavat omaa tekemistä eteenpäin; *Taide avartaa* -sanonta saa tässä oikean merkityksen.

3.2 Arvoperusta ja oppimiskäsitys

Opetussuunnitelma pohjautuu arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle sekä luo pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle. Opetus perustuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen on ainutkertainen ja toimii vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristönsä kanssa sekä vaikuttaa aktiivisesti elämäänsä. Keskeistä on opiskelijan luovan ajattelun ja toiminnan tukeminen. (Opetushallitus 2017, viitattu 24.2.2018.)

Osana kaupunkia Oulu-opisto toteuttaa toiminnassaan kaupungin strategiaa ja arvoja. Oulun visio on olla kasvualusta ja mahdollisuus uusille avauksille ja uudelle kasvulle. Oulun kaupunki on julkaissut vuonna 2013 strategiset arvonsa, joita ovat rohkeus, reiluus ja vastuullisuus. Rohkeus tarkoittaa suhtautumista rohkeasti ja luovasti tulevaisuuteen, uskallusta muuttaa rakenteita ja myönteistä suhtautumista riskinottoon sekä mahdollisten epäonnistumisten hyväksymistä. Reiluus

on avointa toimintaa, toisten huomioonottamista ja kohtuullisuuden arvostamista. Vastuullisuudella tarkoitetaan oman ja läheisten hyvinvoinnin vastuun kantamista, sekä kestävästä elämäntapaa siten, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus tehdä valintoja. (Oulun kaupunki 2013, viitattu 18.11.2017.) Näen samoja arvoja myös taiteen opetuksessa. Taideopetuksessa ne voisivat tarkoittaa seuraavaa: luovaa rohkeutta muuttaa oppilaitoksen opetusrakenteita, avointa toimintaa ja inhimillisyyttä, vastuun kantamista omasta ja toisten oppilaiden ja opettajien toiminnasta ja hyvinvoinnista.

Oppilaitoksissa vaaditaan usein eri asioiden yhteydessä arvokeskustelua. Arvon käsite on usein jäsentymätön ja epämääräinen. Ihmiset viittaavat sisällöltään hyvin erilaisiin asioihin, kun he tarkoittavat arvoja. Arvot tulisi määritellä mahdollisimman selkeästi ja niiden yhteys käytännön ratkaisuihin tulisi kyetä johdonmukaisesti osoittamaan. Arvot liittyvät ihmisen päämääriin ja käsitykseen hyvästä elämästä. Ne ilmaisevat käsityksen siitä, miten asioiden pitäisi olla. (Launonen 2002, luento 23.3.2002.) Oulu-opisto perustaa arvonsa samaan kuin Oulun kaupunki. Työyhteisö voisi konkretisoida omat arvonsa tarkemmin, koska kaikki toiminta lähtee arvoperustasta.

Taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle. Oulu-opiston omana toiminta-ajatuksena on toimia aidosti kaikkien lähellä ja tarjota palveluja eri puolilla Oulua. Toiminnan pyrkimyksenä on säilyä ihmisläheisenä opistona ja panostaa palvelujen kehittämiseen opettajien osaamista tukien. Opisto näkee tärkeäksi toiminta-alueensa asukkaiden ja heidän tarpeidensa tuntemisen. Tavoitteena on vahvistaa tasa-arvoa ja toimintojen saavutettavuutta sekä lisätä aliedustettujen ryhmien mahdollisuuksia osallistua kansalaisopiston tarjoamaan toimintaan. Opinnot tukevat opiskelijoiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus luo vahvan pohjan ja ymmärryksen taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi. Opetuksen lähtökohtana ovat kullekin taiteentalalle ominaiset tiedon tuottamisen ja esittämisen tavat. Oulu-opisto on mahdollistaja aikuisten opetuksessa ja opettajien tehtävä on auttaa kaikin tavoin erilaisia opiskelijoita, aikuisia ja lapsia. Oppimisenäkemyksellä auttaa opettajaa ymmärtämään, miten ihminen oppii. (Oulu-opiston opetussuunnitelma 2017.)

Oppiminen on kokonaisvaltainen ja vuorovaikutteinen prosessi, joka kasvattaa yksilön kasvua ihmisenä ja yhteistyökykyä hyvän elämän rakentamisessa. Oppimiskäsitys korostaa sosiaalista merkitystä. Tanssinopettajalla on suuri merkitys ohjaamisessa ja oppilaan itsenäisen oppimisen kehittämisessä: rohkaiseva, kannustava ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat oppilaan luottamusta omaan mahdollisuuteensa. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.) Tanssinopettajalle

on myös suuri merkitys sillä, mikä on hänen oppimiskäsityksensä, koska se ohjaa oppimista. Oppimiskäsitysten tiedostaminen mahdollistaa opetussuunnitelmien tavoitteiden ja sisältöjen toteutumisen. Esimerkiksi opettajat voivat keskustella toisten opettajien kanssa omista opetusmenetelmistään ja samalla oma oppimiskäsitys avautuu sekä toisille opettajille, että itselle. Uudet opetussuunnitelmat antavat mahdollisuuden kehittää edellä mainittuja asioita. Lisäksi aikuisten opiskelussa yhteistyöllä ja yhteisoppimisella on suuri merkitys. Opettajan roolissa korostuu ohjaajuus. Usein aikuiset ovat lapsia ja nuoria oppijoita itsenäisempiä ja aktiivisempia jo oman tanssi- ja oppimiskokemuksensakin vuoksi.

3.3 Yleisen oppimäärän tavoitteet

Yleisen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaan opiskelija oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan tavoitteiden suuntaisesti. Opetuksessa pyritään huomioimaan opiskelijan aiemmat kokemukset ja hänen elinympäristönsä. Taidekasvatuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan aisti- ja tunneherkkyttä, itseilmaisua, minäkuvan kasvua ja kehittymistä sekä tukeaa opiskelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Opiskelussa on keskeistä taiteen tekeminen ja sen kokemisen ilo sekä halu, taito, uteliaisuus ja uskallus tulkita taidetta persoonallisesti. Tavoitteena on myös ohjata opiskelijaa keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä. (Opetushallitus 2017, viitattu 24.2.2018.)

Tanssinopiskelussakin voitaisiin kurssien alussa määritellä omia tavoitteita: lapset ja nuoret toimisivat enemmän ryhmänä ja aikuiset osaisivat jo asettaa omia henkilökohtaisia tavoitteita. Itseohjautuvuus on aikuisilla merkittävä oppimiskäsitykseen perustuva määre. Niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin tärkein tavoite on itsetunnon kehittäminen, itseilmaisun mahdollisuus ja oman *minän* kehittyminen. Esittävässä taiteissa, kuten tanssitaiteessa, esitykset luovat sen mahdollisuuden. Rohkeus kasvaa, kun uskaltautuu ryhmän mukana lavalle. Kasvua voi kehittää lisää esimerkiksi improvisaatioharjoituksilla ja omien koreografioiden tekemisellä. Oulu-opiston opetussuunnitelmissa on vahva paino improvisaatiolla ja koreografiakursseilla. Näitä asioita on hyvä tarjota myös aikuisten opintopolulle.

Taidekasvatuksessa ja taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetuksessa elinikäisen taidesuhteen luominen on merkittävässä asemassa. Oulu-opiston on myös tarjottava polku taiteen kehittymiselle. Oulu-opiston opetuksessa on mahdollista tukea moniaistisuutta ja taiteidenvälisyyttä, sillä Oulu-opistossa on tarjolla monia eri taiteenalojen kursseja. Oppimisympäristöjä on helppo yhdistellä, kunhan saadaan rakenteelliset aikataulut toimiviksi. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan valitsemaan itselleen merkityksellisiä tapoja tehdä taidetta. Opetuksessa on keskeistä eri ilmaisukeinojen kokeileminen, harjoittelu ja soveltaminen. Tanssin yleisen oppimäärän tavoitealueet jaetaan kolmeen osa-alueeseen:

1. hyvinvointi ja kehollisuus
2. vuorovaikutus- ja kulttuurinen osaaminen
3. taito ja taide (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017).

Hyvinvointi ja kehollisuus helpottavat ymmärtämään pitkäjänteisen työskentelyn merkitystä. Tavoitteena on kehittää tanssilajeihin liittyvää kehollista artikulaatiota ja harjaannuttaa tanssi-improvisaatioon liittyviä taitoja. Oppilas oppii ymmärtämään oman kehonsa rajat ja mahdollisuudet sekä henkisen jaksamisen. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.) Oulu-opistolla on myös vahva hyvinvointikasvatus, kuten mahdollisuus valita erilaisia kehonhuoltoon ja hyvinvointiin liittyviä kursseja, sekä henkisiä että fyysisiä. Tanssijoille hyviä vaihtoehtoja ovat esimerkiksi jooga, pilates, shindo, meditaatio ja muut liikuntakurssit, sekä ravintokurssi tai vaikkapa ompelukurssi oman esiintymisasun valmistamiseen. Kaikki nämä edellä mainitut vaihtoehdot kehittävät henkistä ja fyysistä hyvinvointia.

Vuorovaikutuksen ja kulttuurisen osaamisen esimerkkejä voisivat olla seuraavat: oppilas toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä, kunnioittaa omaa ja muiden kehollista ilmaisua sekä kykenee kuuntelemaan toisia ja havainnoimaan ympäristöään herkästi. Oppilas oppii arvostamaan ja kunnioittamaan toisten yksilöllisyyttä ja näkemyksiä. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.) Aikuisten opetuksessa tutustuminen muihin tanssin taidelajeihin avartaa kyseistä arvostusta ja hyväksyntää. Yhteistyö helpottaa ymmärtämistä, esimerkkinä muusikot ja tanssijat mukana samassa esityksessä. Kuten luvussa 3.1 toin esille, myös tanssitunnilla sanallisella vuorovaikutuksella on merkitystä: se kehittää myös tanssioppimista. Opettajilla täytyy olla taito sanallistaa tavoitteet ja käytännön työt.

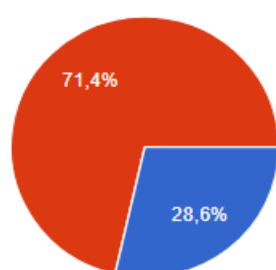
Taito- ja taidekokonaisuuksissa oppilas kehittää fyysismotorisia taitojaan monipuolisesti. Sekä liikkeellinen että ilmaisullinen taitovarasto laajenee. Haastattelussa opiston aikuistanssinharrastajat vastasivat, että oma taitotekninen osaaminen ja kehittyminen motivoivat eniten opiskelua. Tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan kehittää useampia menetelmiä. Yksi niistä voi olla jatkuva ja organisoitu videokuvaus: sekä omia tunteja, että esityksiä kuvataan ja niistä annetaan palautetta. Oulu-opiston opetussuunnitelmissa resursseja pitäisi löytyä myös näihin palautekeskusteluihin. Opintokokonaisuudet antavat mahdollisuuden tutustua muihin tanssin muotoihin ja lajeihin ja niiden kulttuuriseen taustaan, joten keskustelu kuuluu osaksi opetusta ja se on myös tavoite Oulu-opiston tanssitunneilla.

3.4 Aikuisten taiteen perusopetus kansalaisopistoissa

Tutkimuskysymykseni liittyy taiteen perusopetuksen määriin aikuisten taideopinnoissa kansalaisopistoissa. Tässä luvussa esitän tutkimuskyselyn tuloksia.

Suomessa kansalaisopistoja on 181, niistä 125 antaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaista opetusta. Kansalaisopistojen liiton taiteen perusopetus -kyselyyn (2018) vastasi niistä 80. Näistä 24 opistoa järjestää aikuisille taiteen perusopetusta. Kuvassa 1 nähdään prosentuaalinen määrä, kuinka moni näistä vastanneista kansalaisopistoista järjestää aikuisille taiteen perusopetusta.

Järjestääkö opistonne taiteen perusopetusta myös aikuisille?

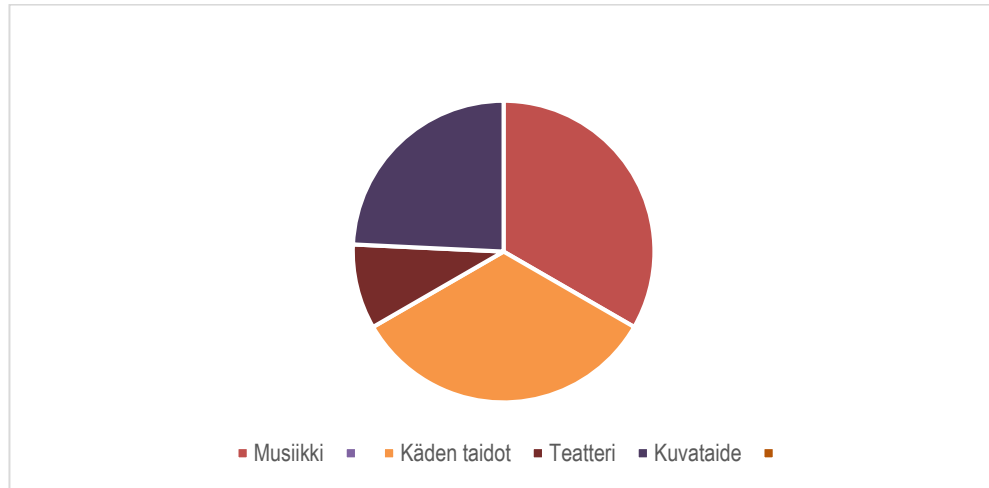

Kyllä	24	28,6 %
Ei	60	71,4 %

KUVA 1. Kysely taiteen perusopetuksen järjestämisestä aikuisille 2018.

Aikuisille suunnattua taiteen perusopetusta annettiin musiikissa ja kuvataiteessa 11:ssä opistossa, kädentaitoja 8:ssä ja teatteria 3:ssä. Tanssi ei kuulunut vielä tarjontaan. Kuva 2 osoittaa graafisesti jakauman taiteiden välillä. Liitteenä on Kansalaisopistojen liiton kyselykaavake (liite 1).

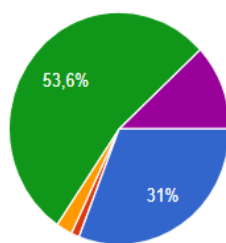
Seuraavissa aineissa järjestetään taiteen perusopetusta aikuisille:

Kuva 2. Kysely taiteen perusopetuksen järjestämisestä ja toteutuneesta ainejakaumasta 2018.

Edellä mainittujen lisäksi 29 opistoa suunnittelee aikuisille taiteen perusopetuksen järjestämistä uudistettujen opetussuunnitelmien myötä. Oulu-opistossa on suunnitteilla tarjota kädentaidoissa, kuvataiteessa ja tanssissa aikuisille suunnattua taiteen perusopetusta syksyllä 2018. Kuva 3 osoittaa prosentuaalisen jakauman suunnitelluissa aineissa.

Oletteko suunnittelemassa taiteen perusopetuksen toteutusta aikuisille?

Kyllä, yleistä oppimäärää	26	31 %
Kyllä, laajaa oppimäärää	1	1.2 %
Kyllä, molempia	2	2.4 %
Ei	45	53.6 %
En osaa sanoa	10	11.9 %

KUVA 3. Kysely taiteen perusopetuksen järjestämisestä ja suunnittelun toteutuksesta 2018.

Tutkimusaiheeni oli tutkia opetussuunnitelmien vaikutuksia aikuisten opetuksessa ja tehdä syventävä otanta opistoon, jossa tanssia olisi ollut tarjolla. Tällä hetkellä tanssia ei ollut opistojen opetustarjonnassa, joten käsittelen toista taidelajia tutkimuskohteena, koska esittävästä taiteista teatteri ja tanssi ovat lähellä toisiaan, tarkastelen opetussuunnitelman vaikutuksia aikuisten teatteriopetukseen.

Valitsin kolme opistoa, joissa aikuisille tarjotaan taiteen perusopetuksen mukaista opetusta teatteritaiteessa. Haastattelussa (opisto nro 1) suunnittelijaopettaja kertoi käytännön toimien eroavan lasten- ja nuorten opetuksesta oleellisesti jo toimintakulttuurin vuoksi: aikuiset ovat täysin vapaaehtoisia ja valmiita tekemään paljon esityksen eteen. Esimerkiksi lavastukset ja puvustukset tehdään yhdessä. Lasten kanssa kyseinen työskentelytapa ei onnistu. Vastaavasti aikuisille on tarjolla paljon lyhytkursseja ja heidän on helppo valita lisäkursseja tai teemaopintoja. Käytettävissä olevan ajan ero oli merkittävä. Tarvittaessa aikuisten kanssa voidaan tehdä pitempiä harjoituksia ja näin saadaan aikaan laajempia kokonaisuuksia. Se, mitä pitäisi saada uusien opetussuunnitelmien myötä mukaan, on toiminnallinen tekeminen. Esimerkiksi arvomaailma täytyy ohjeistaa niin, että kaikki opettajat ja oppilaat ymmärtävät sen merkityksen ja toiminnan, eli yhteys täytyy saada toimimaan. Opetussuunnitelmat eivät saa olla vain sanahelinää. Asiat täytyy saada käytännön opiksi. Lisäksi aikuiset toimivat kuin juna: kun junaan nousee, sieltä ei laskeuduta ennen kuin ollaan päätepysäkillä. Aikuiset ovat enemmän sitoutuneita koko toimintaan. Lapset ja nuoret saattavat keskeyttää herkemmin. Heille saattaa tulla toisia harrastuksia tai muut asiat alkavat kiinnostaa enemmän.

Toiminnaltaan huomattavasti pienemmän opiston suunnittelijaopettaja vastasi haastattelussa (opisto nro 2) väestömäärän vaikuttavani toteutuneisiin opintosuunnitelmiin. Käytännössä opiston täytyi yhdistää nuoret ja aikuiset samaan ryhmään, joten yhdistetyillä ryhmillä oli samat tehtävät ja tavoitteet. Yhtäläisyys löytyi aikuisten opiskelussa (vertaa opisto nro 1). Aikuisilla on selvästi havaittavissa sisäinen motivaatio. Heille päättötodistus ei ollut tavoite, vaan itse tekeminen. He jatkoivat opiskeluaan myös päättötodistuksen jälkeen. Oppimista ei katkaistu todistukseen, vaan opiskelu jatkui todistuksen saamisesta huolimatta.

Kolmas haastattelu (opisto nro 3) oli kooltaan eli tuntimäärältään vastaavanlainen opisto kuin Oulu-opisto. Kyseisen opiston opetussuunnitelmissa perusteet olivat samat, mutta käytännössä aikuiset olivat itsenäisiä valitsijoita. Toiset valitsivat useita kursseja ja toiset taas valitsivat vain peruskurssin. Omalla valinnallaan opiskelijat vaikuttivat siihen, missä ajassa he saivat opintojen

koko laajuuden kerättyä. Tällä 500:n tunnin keräyksellä ei ollut merkittävää roolia, koska näilläkin aikuisilla oli suuri motivaatio jatkaa harrastustaan myös opintokokonaisuuden jälkeen. Yhtenäisyys on havaittavissa tässäkin opistossa: aikuisen sitoutuneisuus ja sisäinen motivaatio. Ero lasten- ja nuorten opintosuunnitelmiin oli myös toimintakulttuurissa. Aikuisilla oli tiiviimmät opetuspaketit, kuten musiikkiteatteri, klovneria, naamiokurssit ynnä muut, jotka oli järjestetty viikonlopuille tiiviisti. Nuorilla vastaavat sisällöt oli järjestetty viikkotuntien sisälle. Aikuisille opintojen painotusmahdollisuus oli laajempi. (Opisto nro 3.)

3.5 Uudistamisen suuntaviivoja

Taiteen perusopetuksen uusissa opetussuunnitelmissa on neljä avainta uudistamiseen: oppilaan muuttuva rooli, muuttuva maailma, muuttuva opetus ja muuttuva sivistyskäsitys ja osaaminen (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017). Opetussuunnitelmien myötä ensisijaisesti muuttuu oppilaan rooli luovan yhdessä tekemisen, osallistumisen ja oman oppimisen tutkimuksen kautta. Tanssitunnillakin voidaan yhdessä tutkia lajin ominaispiirteitä ja oppilas voi oivaltaa, miten liike onnistuu omassa kehossa. Toisin sanoen mallioppimisesta siirrytään enemmän oppilaan oman kehon tutkimiseen. Muuttuva opetus korostaa oppimiskäsitystä, jossa yhteistyöllä ja kokonaisuuksien rakentamisella opitaan yhdessä oppimiseen ja yhdessä voimaantumiseen sekä osaamisen jakamiseen. Opettaja osaa jakaa oppilailleen oppimiskokemuksia. Sanonta *opettaja opettaa ja oppilas oppii* ei toimi enää tässä maailmassa, vaan opettaja on oppija myös yhdessä oppimisessa.

Muuttuva sivistyskäsitys tuo laaja-alaisen ja eettisesti kestävän toiminnan vuorovaikutukseen, oppimisen taitoihin ja yhteistyötaitoihin. Tanssin osalta laaja-alaista osaamista voisi kuvaila tutustumisella toisiin lajeihin ja kulttuureihin vuorovaikutuksien ja yhteistyötaitojen kautta. Esimerkiksi leirit ja kurssit ovat loistavia oppimisen paikkoja laajentamaan omaa sivistystä. Muuttuva maailma, teknologia ja ympäristö vaikuttavat työskentelyyn sekä lasten kasvuympäristöihin. Nykyisiä menetelmiä voisivat olla esimerkiksi videokuvaukset, valokuvat, sosiaalisen median kanavat ja niin edelleen. Oppilaitos toimii tässä oppivana yhteisönä. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.) Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien myötä Oulu-opistossa voidaan monipuolistaa tanssiopetuksen sisältöjä, lisätä vuorovaikutusta yhteistyökumppaneiden kanssa ja etsiä niitä lisää. Tärkeintä on, että opetellaan yhdessä oppimista. Oulu-opistolla on myös laajat mahdollisuudet tehdä taiteidenvälisiä opetussuunnitelmia, sillä Oulu-

opisto on monilajinen taiteen oppilaitos. Oulu-opistossa on aikuisille tarjolla musiikkia, kädentaitoja, kuvataidetta ja tanssia. Lisäksi liikunnan tarjonnassa on useita kokonaisyhteistyöön liittyviä kursseja.

Taiteen perusopetuksen perusteiden uudistamisen suuntaviivoja ovat **pedagogiikka, toimintakulttuuri ja oppilasarviointi** (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017). Opetus on inhimillistä vuorovaikutusta. Se on kasvatusta, joka vaikuttaa koko ihmiseen. Opettajan ja oppilaan välillä vallitsee pedagoginen suhde. (Jyrhämä, Hellström, Uusikylä & Kansanen 2016, 164). **Pedagogiikalla** tarkoitetaan tapaa, jolla opetus järjestetään. Opettaminen, kouluttaminen ja kasvattaminen ovat pääosin tietoista toimintaa. Pedagogiikan käsitettä käytetään ilmaisemaan lasten ja nuorten opettamisesta. Opettajan tehtävä on auttaa oppilaan pyrkimystä opiskella opintosuunnitelman mukaisesti, tällöin on kyseessä didaktinen suhde. (Jyrhämä ym. 2016, 164). Muuttuva pedagogiikka on oleellista uusissa taiteen perusopetussuunnitelmissa. Oppimiskäsitys muuttuu kohti yhdessä oppimista ja voimaantumista sekä osaamisen jakamista. Yhteistyö ja kokonaisuusien rakentaminen nousevat opettajan voimavaraksi. Voidaan puhua aktiivisuuspedagogiikasta eli opettamisen tavasta, jossa oppilaan rooli halutaan aktiiviseksi ja opettajan rooli on toimia olosuhteiden järjestelijänä. Oppimisen uskotaan perustuvan aitoihin kokemuksiin tekemällä, tanssimalla, toistamalla ja ilmiöitä tutkimalla. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017). Aikuisten opetuksen yhteydessä puhutaan andragogiikasta ja edellä mainittu aktiivisuuspedagogiikka sopii hyvin aikuisten kanssa toimimiseen. Se pätee myös vapaan sivistystyön opetusfilosofiassa.

Uudet opetussuunnitelmat luovat mahdollisuuden uudistaa koulun ja oppimisympäristön **toimintakulttuuria**, jossa oppilaitos nähdään oppivana yhteisönä. Tanssinopetukseen hyvä toimintakulttuuria uudistava esimerkki on avoimet tunnit. Toisin sanoen oppilaitos järjestää tilat, jonne opiskelija voi mennä itsenäisesti harjoittelemaan itselle tärkeitä tai harjoiteltavia asioita. Mukana voi olla myös eri tason tai jopa eri lajin harrastajia ja tunnilla voidaan jakaa oppimiskäsityksiä ja -kokemuksia, sekä saada vinkkejä oman tanssiteknisen taidon ratkaisemiseen. Olen itse saanut kokea kyseisen menetelmän toisessa oppilaitoksessa ja tulevaisuudessa tulen kehittämään vastaavanlaista toimintaa myös Oulu-opiston tanssinharrastajien kanssa. Oppimisympäristönä voidaan käsittää oppimisen kontekstiin liittyviä tekijöitä, joita ovat esimerkiksi opetussuunnitelmat, oppiaineet, opettajat, opetusmenetelmät, arviointimenetelmät. Myös oppilaan henkilökohtaiset taustekijät, kuten aikaisemmat tiedot ja taidot, kyvyt, persoonallisuus, kotitausta vaikuttavat oppilaan toimintakulttuuriin. (Tynjälä 1999, 16–17).

Eija Kauppinen (2017) antoi taiteen perusopetuksen seminaarissa Muhoksella (2017) esimerkkejä siitä, kuinka uusi opintosuunnitelma antaa yhteisen toimintakulttuurin kehittämiseen kysymyksiä, joita kukin oppilaitos voi käsitellä omassa ympäristössään luodessaan uusia suunnitelmia:

- Mitä vakiintuneita käytäntöjä yhteisössä on? Mitä tulisi säilyttää ja mistä luopua?
- Miten edistetään yhteisön kaikkien jäsenten hyvinvointia ja osallisuutta?
- Miten vahvistetaan oppilaiden osallisuutta?
- Mitkä ovat nykyisen toiminnan vahvuudet?
- Miten kehitetään omaa osaamista?
- Miten luodaan oppimista edistävää arviointikulttuuria? (Kauppinen 2017, koulutus 20.10-2017.)

Oppimisen toteuttamisen toimintakulttuuria voidaan kiteyttää oppimisen, osallisuuden, hyvinvoinnin ja kestäväen elämäntavan edistämisen toimintakulttuuriksi. Näkemykseni mukaan nämä toimintakulttuurin kysymykset osoittavat oman oppilaitoksen suunnan. Yhdessä koko henkilöstö miettii, keskustelee ja vaihtaa mielipiteitä. Näin muotoutuu opetuksen sisältö. Oulu-opiston opetussuunnitelmakeskusteluissa tullaan käsittelemään yllä mainittuja kysymyksiä.

Arvioinnin tehtävänä on ennen kaikkea auttaa oppilasta kehittämään itseään yksilönä ja auttaa luomaan hyvää itsetuntoa ja myönteistä minäkuvaa, sekä ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.) Uusissa linjauksissa korostuu itsearviointi ja sen eri menetelmät. Esimerkiksi oma henkilökohtainen sähköinen päiväkirja voisi olla uusi innostava tapa lähestyä omaa taideainetta myös aikuisilla. Omien tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen seuraaminen tuovat uutta suuntausta tanssin opiskeluun. Arviointimenetelmät ja niiden toteutus ovat tärkeä kehittämisaalue Oulu-opiston tanssitaiteen opetussuunnitelmissa ja käytänteissä.

Ryhmäopetuksissa kuten tanssinopetuksessa vuorovaikutteisella palautteella ohjataan oppilasta tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen; arviointi perustuu opetussuunnitelmassa kuvattuihin opintokokonaisuuksien tavoitteluun. Kyseinen toiminta perustuu vuorovaikutukseen opiskelijan ja opettajan kesken sekä oppilaan ja muun ryhmän väliseen sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Aikaisemmin yleisen oppimäärän opintojen laajuus osoitettiin kymmenellä opintokokonaisuudella. Nyt taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on 500 tuntia, mikä

jakaantuu yhteisiin opintoihin (300 tuntia) ja teemaopintoihin (200 tuntia). Yhteisissä opinnoissa hankitaan lajin perustaitoja ja teemaopinnoissa syvennetään hankittuja taitoja. (Kauppinen 2017, koulutus 20.10.2017.) Liitteenä on tanssin opetussuunnitelma aikuisten opetukseen Oulu-opistossa (liite 2).

4 TANSSIVA AIKUINEN JA PEDAGOGIIKKA

Tässä luvussa käsittelen tutkimusongelmaani: onko opetus samanlaista aikuisille kuin lapsille ja nuorille? Tuon esille aikuisopetukseen liittyviä käytänteitä ja yleisiä oppimiskäsityksiä. Lisäksi pohdin, miten aikuinen ymmärretään oppijana.

Aikuiskasvatustieteen pohjana on käsitys ihmisestä elinikäisenä oppijana. Ihminen haluaa kehittää itseään läpi elämän. Aikuisopiskelijoiden vahvuutena on ehdottomasti vankka elämäkokemus, jonka avulla tanssiminen, oli sitten laji mikä tahansa, on toisenlaista kuin lasten ja nuorten kanssa, koska elämäkokemukset ohjaavat aikuisopiskelijoita tarkastelemaan opetuksessa esille otettuja asioita valikoivammin ja heidän on helpompi oivaltaa yhteys käytännön toimintaan. (Vaherva & Ekola 1986, 20). Aikuiset tietävät jo, onko heidän tanssin harrastuksestaan hyötyä esimerkiksi omassa työelämässä, haluavatko he tanssista vastapainoa arkielämään vai onko tanssi laji, jossa he saavat ilmaista itseään ja tunteitaan. Sosiaalinen kanssakäyminen on tärkeä motiivi.

Oulu-opisto järjestää vapaan sivistystyön periaatteiden mukaista opetusta eli koulujärjestelmän ulkopuolista opetusta lapsille, nuorille ja aikuisille. Opetus pohjautuu vapaa- ja omaehtoiseen toimintaan. Opetus ei tähtää tutkinnon suorittamiseen, mutta sen avulla lisääntyy osaaminen ja pätevyys. Koulutuksen tehtävänä on valmistaa opiskelija kohtaamaan huomisen haasteet ja luomaan parempaa tulevaisuutta ja yhteiskuntaa. (Kansalaisopistojen liitto, viitattu 18.3.2018.) Nämä haasteet kohtaavat kaikenikäisiä. Tämän vuoksi opettajan työtä voidaan kutsua *tulevaisuuden tekemiseksi*. Aikuisille suunnatut taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat voivat olla yksi kanava tulevaisuuden tekemiselle Oulu-opistossa.

4.1 Aikuiset oppijoina

Tässä luvussa tutkin oppimisen ja opettajuuden lähtökohtia ensisijaisesti aikuisopetuksessa. Aikuisia opettavan on hyvä jäsentää oma identiteetti ja selvittää itselle omat arvot ja opetuksen käyttöteoria, eli opettajan oma arvo- ja varjomaailma on hyvä tiedostaa. Jotta ymmärretään aikuisia oppijoina, täytyy opettajalla olla selvillä oma ihmiskäsityksensä. Ihmiskäsitys ymmärretään henkilökohtaisena funktiona: se rakentuu opettajan omille tulkinnoille ja kokemukselle. Se on myös dynaamista, toisin sanoen se muuttuu ajan ja kokemuksen myötä. Se tunnetaan myös

implisiittisenä teoriana, niin kutsuttuna hiljaisena tietona. Kyseiset käyttöteoriat ovat jokaisen omia keskeisiä uskomuksia, ajatuksia, näkemyksiä, kokemuksia ja ihanteita. Edellä mainituista käyttöteorioista koostuu opettajan tärkein työväline: persoona. Ihmiskäsitys luo pohjaa omalle ajattelulle ja suhtautumiselle oppilaisiin ihmisinä ja myös monille valinnoille opetustilanteessa. Arvot, etiikka ja moraali ohjaavat opettajan toimintaa ja selkeyttävät omaa ihmiskäsitystä. Kun edellä mainitut asiat ovat selkiytyneet, voidaan lähteä tutkimaan oppimiskäsityksiä. (Stenberg 2011, 27–29.)

Aikuisoppijalla on erityispiirteitä, jotka erottavat oppijan lapsesta sekä nuoresta. Motivaatio on niistä tärkein. Se voidaan jakaa ulkoisiin ja sisäisiin motivaatioihin: sisäinen motivaatio on kiinnostusta oppimiseen, kun taas ulkoisella motivaatiolla on tavoite, palkkio tai rangaistus päämääränä. (Rogers 2004, 29–30.) Aikuisia opettaessaan opettajan täytyy selvittää, mikä motivoi opiskelijoita ja ylläpitää heidän motivaatiotaan. Oulu-opiston aikuisharrastajat kertoivat, että taiteen perusopetuksen päättötodistus ei motivoi heitä harrastamaan tanssia, vaan itse oppiminen ja kehittyminen omissa tanssitaidoissa.

Minäkuva kehittyy myönteisten oppimiskokemusten kautta, ja niiden kautta aikuinen hyväksyy itsensä oppijana. Jos aikuisen muistoissa on epämiellyttävä oppimiskokemus, se saattaa lisätä jännitystä sekä omien kokemusten kyseenalaistamista. Aikuinen saattaa miettiä: kehtaanko enää mennä tanssitunnille, kun en aikaisemmin osannut tanssia. Tällaisissa tapauksissa opettajan täytyy olla erittäin rohkaiseva, jotta hän saa oppilaan kokeilemaan uudestaan ja auttaa oppilasta pääsemään epämiellyttävän muiston yli. Toisin sanoen aikaisemmillä kokemuksilla saattaa olla motivaatiota nostavaa tai laskevaa vaikutusta. Lisäksi aikuiset ovat joustavia. Heillä on kyky tarvittaessa muuttaa opiskelun tavoitteita ja kokeilla uusia ratkaisuja. (Koro 1999, 11.) Opiskelu kansalaisopistoissa mahdollistaa edellisen: oppilas pystyy valitsemaan toisen tanssilajin, jos kokee sen tarpeelliseksi. Oulu-opistossa on vahva tarjonta, joten muutokset onnistuvat. Joustavuus vaatii lisäksi opiskelijalta avoimuutta, uteliaisuutta ja ongelmien ratkaisua sekä rohkeutta kyseenalaistaa normaalisti hyväksytyt oppimisen olosuhteet ja muuttaa niitä oman itsensä ja yhteisön kannalta mielekkäästi. (Koro 1999, 11.)

Rohkeus on yksi Oulu-opiston arvoista, joten kaikkien tanssinopettajien on hyvä tiedostaa työyhteisönsä arvot. Uudistetuissa opetussuunnitelmissa korostetaan yhteistyötaitoja, ja aikuiset

osaavat korostaa itseohjautuvuuden yhteisöllistä puolta. Tämä poistaa virhekäsitystä, että itseohjattu oppiminen olisi oppimista eristyksissä ja yksin. (Koro 1999, 11.) Luvussa 3.5 esitin mallin avoimista tunteista: se on toimiva esimerkki yhteisöllisestä itseohjautuvuudesta.

Oppimisesta on kirjoitettu lukuisia tutkimuksia, ja alan kirjallisuutta löytyy valtavasti. Käsite *oppiminen* voidaan ymmärtää lukuisin eri tavoin, joten teorianmuodostus ja pedagogiset käytännöt ovat kirjavia. Oppimiskäsityksillä tarkoitetaan teoreettista mallia siitä, kuinka ihminen oppii. Erilaiset oppimisprosessinäkömukset ja oppimiseen vaikuttavat tekijät liittyvät myös oppimiskäsitykseen. Käsitteet oppimisesta muuttuu aikakausien ja muuttuvan ympäristön mukana. (Uusikylä & Atjonen 2005, 142.) Uudistetuissa opetussuunnitelmissa yksi muuttuva tekijä on muuttuva oppimiskäsitys, joka korostaa yhdessä oppimista, voimaantumista ja osaamisen jakamista. Nämä periaatteet toimivat loistavasti aikuisten oppimisessa.

Tutkin tässä luvussa yleisempiä oppimiskäsityksiä tanssinopettamisen näkökulmasta aikuisten oppimiseen. Konstruktivismi ei ole itsessään oppimisteoria, vaan se on tiedon olemusta käsittelevä suuntaus tai ajattelutapa, joka levinnyt laajalle yhteiskunta- ja ihmistieteisiin. Konstruktivistinen oppimiskäsitys on tämän tietoteoreettisen suuntauksen ilmenemismuoto oppimisen tutkimuksen ja pedagogiikan alueella. Konstruktivismia yhdistää näkemys, että se on aina yksilön tai yhteisöjen itsensä rakentamaa. Toisin sanoen kyseessä olevan oppimiskäsityksen mukaan oppiminen ei ole tiedon passiivista vastaanottamista vaan oppijan aktiivista toimintaa, jossa hän tulkitsee havaintojaan ja uutta tietoa aikaisemman tietonsa ja kokemustensa pohjalta. (Tynjälä 1999, 37, 58.)

Tanssinopetuksessa konstruktivistisen oppimiskäsityksen hyödyntäminen toimii erinomaisesti – varsinkin luovan ja vuorovaikutteisen tanssin opettamisessa. Kyseiset teoriat ovat oleellisia aikuisten oppimisessa. Tämä oppimiskäsitys mahdollistaa oppijälähtöisen metodien käyttämisen opetuksessa. Yksilöllinen ohjaus korostuu. Vuorovaikutteisessa oppimistilanteessa opettaja on enemmän asiantuntija, ohjaajan roolissa, ja hän auttaa oppilaita pääsemään toivottuihin tavoitteisiin. Tanssinopiskelussa tarvitaan useita oppimiskäsityksiä, koska oppijat ovat yksilöitä ja osaava opettaja pystyy ottamaan opetuksessa huomioon erilaiset ihmiskäsitykset. Toiselle oppijalle soveltuu toinen metodi paremmin kuin toinen.

Behavioristisen oppimisteorian keskeisenä periaatteena on ärsyke-reaktio-kytkennän vahvistaminen palkkion kautta. Kyseisen oppimiskäsityksen mukaan oppija on vastaanottava tekijä, joka oppii taitavan opetuksen ansiosta. Keskeisiä käsitteitä ovat ehdollistaminen, mallioppiminen ja vahvistaminen. Vuorovaikutuksen mekanisoituminen ja oppijan ymmärtäminen passiiviseksi vastaanottajaksi nähdään käsityksen heikkoutena. (Uusikylä & Atjonen 2005, 142.)

Tanssinopetuksessa taitotekninen osuus on perinteisesti toteutettu behavioristisen oppimiskäsityksen mukaisesti siten, että opettaja antaa valmiin mallin ja tavoittelee etukäteen suunnitelluilla metodeilla saamaan oppijat oppimaan tietyt liikkeet tai kuviot. Tämä metodi voi olla merkittävä silloin, kun askelten tai visuaalisesti liikkeen oikea oppiminen on tärkeää.

Humanistis-kokemuksellinen oppimiskäsitys uskoo ihmisen kehitykseen ja kasvuun sekä ihmisen luovuuteen. Humanismi korostaa ihmisen omavastuullisuutta ja ihmisen ainutkertaisuutta. Humanistinen kokemuksellinen oppimiskäsitys sai alkunsa uushumanismin 1700–1800-lukujen romantiikan ja valistuksen aatemaailmoissa. Kyseisen ajan käsityksen mukaan luonto ja luonnollisuus sekä vapaus ovat hyväksi ihmiselle. Kasvatuskäsityksessä vuorottelevat luonto, vapaus, suvaitsevaisuus ja ajattelu. (Kauppila 2007, 27–28.)

Vapaan sivistystyön arvomaailmassa, kuten myös Oulu-opiston, tämä humanistis-kokemuksellinen oppimiskäsitys tulee parhaiten esille juuri aikuisten opetuksessa. Nykytanssissa ja luovassa tanssissa korostetaan edellä mainittua oppimiskäsitystä. Jokainen tanssinopettaja määrittelee omalle lajille oman oppimiskäsityksensä. Oulu-opiston aikuisten tanssinopetussuunnitelmissa löytyy lajien puolesta myös moninaisuutta: nykytanssi, baletti, streetdance, tanssiteatteri sekä etniset lajit eli esimerkiksi latinoshow, itämainen tanssi ja israelilainen tanssi. Tanssinopettaja voi soveltaa useita oppimiskäsityksiä yhtä aikaa omassa opetuksessaan.

4.2 Andragogiikka aikuisen tanssinharrastajan opintopolulla

Ttavoitteenani on tutkia aikuisten tanssinoppimisen ja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien vaikutuksia Oulu-opistossa.

Aikuinen oppii monin eri tavoin. Oppiminen on yksilön sisäinen psykologinen kehitystapahtuma, jolle luodaan edellytyksiä erilaisilla oppimismahdollisuuksilla. Kasvatustieteen antamat yleispedagogiset valmiudet eivät riitä aikuisten opettamiseen. On tutkittava aikuisten oppimisen erityisluonnetta. Seuraavat erityispiirteet ovat havaittavissa aikuisoppimisessa:

- oppiminen on vapaaehtoista ja omaehtoista
- aikuisen elämäntilanne säätelee oppimista
- aiemmat oppimiskokemukset ohjaavat oppimista
- on paljon erilaisia oppijoita
- oppiminen tapahtuu yhdessä eli vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- työ on tärkeä oppimisympäristö
- elinikäinen oppijuus on mahdollisuus ja haaste (Puro 2008, 13).

Koulujärjestelmän ulkopuolisessa oppimisessa, kuten vapaassa sivistystyössä, kansalaisopistoissa, edellä mainitut erityispiirteet toteutuvat mallikkaasti, sillä kyse on eitutkintotavoitteisesta aikuiskasvatuksesta. Toiminta on vapaa- ja omaehtoista. Se ei tähtää tutkinnon suorittamiseen, mutta sen avulla lisääntyy osaaminen ja pätevyys. Opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä, sillä se täyttää myös elinikäisen oppimisen arvon. (Kansalaisopistojen liitto, viitattu 18.3.2018.)

Nostan tässä luvussa **motivaation** aikuisten tärkeimmäksi elementiksi heidän opintopolullaan. Aikuiset tanssiharrastajat vastasivat haastattelussa, että tavoitteellinen ja pitkäjänteinen opiskelu motivoi heitä vuodesta toiseen opiskelemaan ja kehittymään tanssitunnilla ja osa heistäkin on harrastanut tanssia yli kuusi vuotta. Motivaatiolla tarkoitetaan voimaa, joka ohjaa, suuntaa ja ylläpitää toimintaa. Opiskelijoiden motivointi on opettajan olennainen tehtävä ja toisaalta ongelmat saattavat johtua heikosta motivaatiosta. Tavoitteet luovat motivaatiota. Opettaja luo tavoitteet vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Myös vuorovaikutus opiskeluympäristössä ja sosiaalinen vuorovaikutus ryhmässä kasvattavat motivaatiota. Hyvän ryhmähengen aikaansaaminen auttaa ryhmän jäseniä sitoutumaan tavoitteisiin. Ryhmähengeä ja motivoitumista kehittävät erilaiset toiminnalliset tapahtumat ja projektit. (Kauppila 2011, 138.) Tanssiharrastuksessa hyvänä esimerkkinä ovat esitykset, tiiviskurssit, festivaalit, katselmukset ja toisten esityksien seuraaminen.

Reijo Kauppila (2008) on teoksessaan *Ihmisen tapa oppia* jakanut motivoitumiset viiteen tasoon: estynyt motivaatio, hajaantunut motivaatio, selviytymismotivaatio, saavutusmotivaatio ja sisäinen

motivaatio (Kauppila 2008, 139). Haastatellessani aikuisia tanssiharrastajia havaitsin selkeästi aikuisilla sisäisen motivaation. Opiskelijoista loisti sisäinen palo ja into. Esittämissä taiteissa kuten tanssissa sisäinen palo ja into näkyvät vuosien työskentelyssä. Sisäinen motivaatio rakentuu syvämmälle kiinnostukselle ja sitoutumiselle (Kauppila 2008, 139–142). Aikuiselle tanssiharrastajalle taiteen perusopetuksen päättötodistus (ulkoinen motivaatio) ei ole tärkein motivaatioperusta, vaan juuri henkinen hyvinvointi ja oppimisen ilo ja sen mukana tuomat tavoitteet. Ryhmätyöskentelyssä, kuten tanssimisessä, sosiaalinen kanssakäyminen kehittää yhteistä sisäistä motivaatiota.

Tässä luvussa käsittelen myös toisen tärkeää määritelmää aikuisten opintopolulla: **itseohjautuvuutta**. Se merkitsee oppilaan vastuun ottamista omasta opiskelusta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Arkikielessä itseohjautuvuudesta käytetään usein käsitettä omatoimisuus. Itseohjautuvuuden määritelmä korostaa oppijan oikeutta valintaan, vaikkakin oppijan valinnat ovat valintoja jo toisten tekemistä valinnoista (opettaja, opetussuunnitelma, koulun käytänteet). Artikkelissa *Itseohjautuvuuden ja itseohjatun oppimisen vuosikymmen* Jukka Koro tuo esille andragogiikan kehittäjän amerikkalaisen Malcom S. Knowlesin (1975) määritelmän itseohjautuvuudesta seuraavasti:

Itseohjautuvuus oppimisessa on prosessi, jossa oppija tekee aloitteen, joko toisten avulla tai itsenäisesti oppimistarpeidensa havaitsemisessa, oppimistavoitteidensa määrittelyssä, henkilöresurssien ja materiaalistien oppimisresurssien hankkimisessa, itselleen sopivien oppimisstrategioiden valinnassa ja toteuttamisessa sekä oppimistulostensa arvioinnissa. (Koro 1999, 9.)

Elinikäistä oppimista korostetaan yhä enemmän aikuiskoulutuksissa, joten itseohjatun oppimisen merkitys lisääntyy. Ilmiönä itseohjautuvuus on laaja, ja se määrittää suhdetta itseensä ja ympäristöönsä kaikilla inhimillisen toiminnan alueilla. (Koro 1999, 9.) Itseohjautuva oppija on vertaiselleen parhaimmillaan oppimisresurssi. Tällä tavoin voidaan oppia ja opetella yhdessä.

Kolmanneksi haluan tuoda esille myös aikuisoppimisessa innostamisen. **Innostaminen** on arkipäivän sosiaalisen toiminnan, sen tiedostamisen ja muutoksen väline (Kurki 2011, 54). Sen tavoitteena on ihmisten osallistumisen, kasvatuksen ja hyvien arvojen käsittävä ihmiskunta. Lyhyesti määriteltynä se on elämän antamista, toiminnan motivoitumista, suhteeseen asettumista ja yhteiskunnan puolesta toimimista. Tämä on tärkeä tavoite myös opettajalle, koska innostaminen herättää ihmisten tietoisuutta ja saa heidät liikkeelle. Toimintaan sitoutuneet aikuisoppilaat

ymmärtävät innostuksen keskeisiä käsitteitä kuten yhteisöllisyyden, osallistumisen, herkistymisen, dialogin, luovuuden ja toimintaan sitoutumisen (Kurki 2011, 55). Nämä käsitteet voisivat olla myös tanssiopiskelijan tavoitelistalla. Innostaminen tunnetaan siis sekä käsitteenä että toimintana. Sitä kutsutaan myös sosiaalipedagogiikaksi. Suomessa koulutuksien yhteydessä on nähtävissä kolme innostamiseen liittyvää pedagogista elementtiä: kasvatuksellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen. (Kurki 2011, 58). Kyseiset elementit ovat hyvin sovellettavissa myös kansalaisopiston opetussuunnitelmien tavoitteisiin. Näen, että opistojen rooli on osata olla juuri innostaja, joka saa aikuiset mukaan toimintaan.

Väitöskirjassaan, *The Pedagogy of Recognition*, Raisa Foster tuo esille tanssi-innostamisen määreitä. Fosterin mukaan tanssi-innostamisen lähtökohtana on holistinen ihmiskäsitys, joka on paluuta kokonaiseen ihmisyyteen, mielen ja kehon yhteyteen. Tämä ajatus tuo esille kasvatuksellisen näkemyksen, jonka tavoitteena on ihmisen persoonallinen kehitys. Tanssi-innostamisella tavoitetaan kulttuurisen demokratian saavuttamista (kulttuurinen käsitys), jossa luovuudella ja monipuolisella ilmaisulla kehitetään ihmistä aktiiviseksi ihmiseksi ja oman kulttuurinsa tuottajaksi. Tanssi-innostaminen ei ole vain tanssiin innostamista vaan myös tanssilla innostamista, tavoitteena ryhmän ja yhteisön vahvistaminen. Se on sosiaalista toimintaa. (Foster 2012, 7.) Edellä mainitut kolme pedagogista käsitystä ovat myös Oulu-opiston tanssipedagogisessa toiminnassa. Tanssi-innostamisessa ei ole kysymys tietyn tanssitekniikan opettelusta tai hallinnasta, vaan siinä on kysymys kehotietoisuudesta, oman ilmaisun löytymisestä ja minuuden tutkimisesta suhteessa ympäröivään maailmaan. Kyseiset näkökulmat ovat myös Oulu-opiston opetussuunnitelmien tavoitteita. Uskon, että Oulu-opiston tanssinopettajat ovat myös innostajia aikuisten opintopolulla, tai sitä tavoitellaan yhteistyöllä. Täytyy huomata, ettei kaikki sosiaalinen toiminta ole innostamista. Innostaminen perustuu aina suunniteltuun ja päämäärätietoiseen toimintaan, kuten taiteen perusopetus.

Vuonna 1993 ilmestyneessä vapaan sivistystyön vuosikirjassa, *Aikuisen oppimisen uudet muodot*, toimituskunta käsittelee aikuisten oppimisen ja opettamisen ongelmia nimenomaan aikuisten oppimisen eikä opettamisen näkökulmasta. Tämä lähde toi jo silloin esille oppimisen uudet muodot: aikuinen oppimisensa ohjaajana, uudet oppimisympäristöt ja aktivoiva aikuisopetus. Nämä asiat ovat mukana myös taiteen perusopetuksen perusteissa. Tulevaisuuden työssä tarvitaan toisenlaista oppimista kuin tässä nykyhetkessä. Tarvitaan kykyä oivaltaa ja syntetisoida, kykyä luoda uutta tietoa, jonka avulla voidaan hallita kiihtyvää kehittyvää toimintaa, tätä muuttuvaa maailmaa, kuten ympäristöä, globalisoitumista, teknologiaa, talouskasvua ja yhteisöjen

monimuotoisuutta. Koulumaisesta oppimisesta on siirryttävä aidoissa ympäristöissä oppimiseen. (Kajanto1993, 7–20.) Kyseiset ongelmat tuodaan opiskelijoiden, opettajien ja yhteisöjen käsiteltäviksi uudistetuissa opintosuunnitelmissa, ja myös niihin Oulu-opiston pedagogiikka pureutuu rohkeasti.

5 POHDINTA

Työni varhaisessa vaiheessa minulla oli ennakkokäsitys siitä, että taiteen perusopetuksen mukaista tanssinopetusta aikuisille järjestetään vielä hyvin vähän kansalaisopistoissa. Kuitenkin halusin selvittää, mikä on tämän hetkinen tilanne. Aihe kiinnosti sekä minua itseäni että työelämäni kollegoitani, koska meillä ei ollut käsitystä taiteen perusopetuksen laajuudesta kansalaisopistoissa eikä myöskään kansalaisopistojen liitolla ollut tietoa aikuisille suunnatusta opetuksen laajuudesta. Kyselyllä ja haastatteluilla minä tutkijana ja kansalaisopistojen liitto kartoitti määrälliset laajuudet, kuten mitä opetetaan, kuinka paljon ja onko suunnitelmissa opettaa taiteen perusopetusta. Haastattelujen pohjalta tuloksena oli, ettei vielä yhdessäkään kansalaisopistossa anneta taiteen perusopetuksen mukaista opetusta tanssitaiteessa, mutta uusien opetussuunnitelmien myötä kiinnostusta on tulevaisuudessa järjestää kyseistä toimintaa. Myös Oulu-opisto suunnittelee järjestävänsä aikuisille taiteen perusopetusta tanssissa, kuvataiteessa ja kädentaidoissa. Resurssien mukaan toimintaa suunnitellaan yleisen tai laajan opetussuunnitelman mukaan. Oulu-opistossa tanssitaiteessa aikuisten opetuksessa tämän hetkinen opetussuunnitelma on yleinen, eli 500 tunnin kokonaisuus.

Otin vertailukohteeksi toisen esittävän taiteenlajin, teatteritaiteen, minkä avulla olen pyrkinyt käsittelemään taiteen perusopetuksen vaikutuksia aikuisten opetuksessa. Haastattelujen tulokset olivat ristiriidassa keskenään. Opistojen koko (pieni opisto alle 20 000 opetustuntia vuodessa ja iso opisto yli 20 000 opetustuntia vuodessa) määritteli toimintakulttuurin ja opetussuunnitelmien toteutuksen. Lisäksi paikkakunnan väestömäärä vaikutti tuloksiin. Pienemmillä paikkakunnilla, joissa väestömäärä oli pienempi, opintosuunnitelmia ja ryhmiä yhdisteltiin. Samassa ryhmässä saattoi olla sekä nuoria että aikuisia. Isommilla paikkakunnilla taas toimintakulttuuri oli aivan toisenlainen. Aikuiset nähtiin aktiivisimpina ja sitoutuneempina kuin lapset ja nuoret. Tämän seurauksena aikuisten kanssa pystyi toteuttamaan laajempia opintokokonaisuuksia lyhyemmässä ajassa. Esimerkkitapauksissa oli myös yhtäläisyyksiä: aikuiset jatkoivat opiskeluaan vielä opintokokonaisuuden suorituksen (500 tuntia) jälkeen, mutta nuoret olivat herkempiä keskeyttämään opinnot. Esimerkiksi teatteriproduktioissa nuoret saattoivat osallistua vain yhteen produktioon, joten heillä ei toteutunut taiteen perusopetuksen oppimäärä. Tästä tuloksena voin päätellä, että taiteen perusopetuksella on vielä tehtävää saada nuoret sitoutumaan pitkäjänteiseen

ja tavoitteelliseen opiskeluun. Aikuisilla puolestaan toteutuvat paremmin elinikäisen opiskelun tavoitteet ja sisällöt.

Työni innosti minua myös tutkimaan aikuisia oppijoina sekä opetussuunnitelmien avulla mahdollisuutta kehittää opetusta aikuisten opintopolulla. Aikuiset ovat erilaisia oppijoita kuin lapset ja nuoret. Opetussuunnitelmien tehtävät ja tavoitteet voivat osittain olla samoja, mutta aikuisilla huomioidaan yksilöllisemmin henkilökohtaiset opintosuunnitelmat, koska heidän aikaisemmat kokemuksensa, sisäiset motivaationsa ja itseohjautuvuutensa nousevat esille laajemmin, toisin sanoen edetään henkilökohtaisemmalla tasolla. Uudet opetussuunnitelmat ohjaavat henkilökohtaisten opetussuunnitelmien toteutusta. Tästä seurauksena päättelen, että lasten ja nuorten tanssiryhmien kanssa opetussuunnitelmia laadittaessa tavoitellaan koko ryhmälle asetettuja tavoitteita, kun taas aikuisten kanssa täytyy ottaa huomioon yksilöllisemmät tavoitteet.

Aikuisella on mahdollisuus valita, mitä kokonaisuuksia hän kerää tarjonnasta, ja näin aikuinen voi nopeastikin saada yleisen opintojen laajuuden kasaan (500 tuntia). Tuon esille vertauskuvan marjastamisesta: aikuinen poimii marjoja ämpäriinsä, mutta tärkeintä ei ole marjojen määrä, vaan se, että saa kuljeskella metsässä ja mielellään vielä kaverin kanssa, eli luonto, luonnollisuus, mielihyvä ja ilo ovat ne tärkeimmät motiivit. Lapsella ja nuorella taas on selkeästi toiset tavoitteet: ämpäri täytyy saada täyteen ja mielellään nopeasti. Päättelen, että aikuisilla ulkoiset tavoitteet, kuten päättötodistus ei ole se tärkein tavoite, vaan itse matka on tärkeintä. Näkisin että opetuksen järjestäjät ja oppilaitokset toimivat mahdollistajina saavuttaa tavoitteita, jolloin opetuksen tärkeimpinä rakennuspalikoina ovat ilo, innostaminen ja motivointi. Aikuisten taiteen perusopetuksen tanssin opintopolku antaa mahdollisuudet vapaavalintaisiin kokonaisuuksiin.

Tämä työni on saanut itseni innostumaan aikuisopettajuudesta uudestaan, ja toivon koko minun työyhteisöni heräävän keskustelemaan aikuisten opettamisesta. Koen kasvaneeni itsekin aikuisopettajana. Lisäksi opintoni paritanssin ympärillä on tukenut käsityksiä aikuisten opettamisesta. Haastan itseni sekä työyhteisöni kehittämään jatkotutkimuksena toimivia sisältöjä aikuisten opetukseen nimenomaan taiteen perusopetussuunnitelmia hyödyntäen.

LÄHTEET

Engeström, Y. 1991. Perustietoa opetuksesta. 2.–6.painos. Helsinki: Valtionvarainministeriö.

Foster, R. 2012. The Pedagogy of Recognition. Tampereen yliopisto. Väitöstyö. Viitattu 23.3.2018, <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66961/978-951-44-8958-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.

Jarvis, P.1997. Oppimisen paradokseja. Aikuiskasvatus 17(1), 12–17.

Jyrhämä, R.& Hellström, M.& Uusikylä, K.& Kansanen, P. 2016. Opettajan didaktikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kansalaisopistojen liitto 2018. Kansalaisopistot.fi. Viitattu 18.3.2018, <<http://kansalaisopistot.fi/kansalaisopistot-pahkinankuoressa/>>.

Kauppila, R. A. 2007. Ihmisen tapa oppia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kauppinen, E. 2017. Opetusneuvos, Opetushallitus. Taiteen perusopetus ja uusi OPS. Aluehallintoviraston koulutus 20.10.2017 Muhos. Viitattu 18.11.2017, <<https://www.avi.fi/web/avi/tapahtumat-ja-koulutukset>>.

Kielitoimiston sanakirja 2018. Opetussuunnitelma. Viitattu 21.3.2018, <<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>>.

Koro, J. 1999. Itseohjautuvuuden ja itseohjatun oppimisen vuosikymmen. Teoksessa Kasvava Aikuinen (toim. R. Grönstrand), 8–21. Helsinki: YLE-Opetuspalvelut.

Kurki, L. 1999. Itseohjautuvuuden ja itseohjatun oppimisen vuosikymmen. Teoksessa Kasvava Aikuinen (toim. R. Grönstrand), 54–68. Helsinki: YLE-Opetuspalvelut.

Launonen, L. 2002. Rehtori, KT. Minä kasvattajana – arki, arvot ja media. Luentotiivistelmä Yhdessä elämään/Kasvatus tulevaisuuteen -seminaarissa Järvenpäässä 23.3.2002. Viitattu 28.2.2018, <http://www.yhdessaelamaan.fi/?page_id=104>.

Mäkelä, M. 2013. Yhdenvertainen oikeus sivistykseen. Akateeminen väitöskirja. Tampereen Yliopisto.

Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen oppimäärän opetussuunnitelmien perusteet 2017. Määräykset ja ohjeet 2017:11a. Viitattu 24.2.2018, <http://www.oph.fi/download/186919_Taiteen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf>.

Oulun kaupunki 2013. Kaupunkistrategia Oulu 2020. Viitattu 18.11.2017, <<https://www.ouka.fi/oulu/paatoksenteke-ja-hallinto/oulun-strategia>>.

Puro, U. 2008. Kurssi läpi elämän. Teoksessa Opettajan ja ohjaajan opas (toim. Mervi Ylitalo & Ulla Puro), 13. Tampere: Työväen Sivistysliitto TSL ry.

Raudaskoski, P. 2009, Didaktiikka. Helsingin yliopisto, Avoin yliopisto. Viitattu 18.11.2017, <<https://www.helsinki.fi/fi/avoin-yliopisto/avoin-yliopisto>>.

Rogers, J. 2004. Aikuisoppiminen. Suom. Taina Juvala. Helsinki: Finn Lectura.

Siljamäki, M. 2013. "Kulttuurinen kiinnostus heräsi tanssiharrastukseni myötä" Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 23.3.2018, <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42371/978-951-39-5442-0_vaitos09112013.pdf?sequence=1>.

Stenberg, K. 2011. Riittävän hyvä opettaja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Taiteen perusopetusliitto 2018. Taiteen perusopetus. Viitattu 19.3.2018, <http://www.artsedu.fi/fi/taiteen_perusopetus>.

Tissari, V. 1993. Sanasto. Teoksessa Kasvava aikuinen (toim. R. Grönstrand), 8–21. Helsinki: YLE-Opetuspalvelut.

Tuomisto, J. 1993. Johdanto. Teoksessa Aikuisten oppimisen uudet muodot: kohti aktiivista oppimista (toim. A. Kajanto), 6–17. Vapaan sivistystyön 34. vuosikirja. Helsinki: Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. Helsinki: WSOY.

Vaherva, T. & Ekola, J. 1986. Aikuisten opettamisen taito. Radion aikuiskasvatussarjan kolmannen osan oppikirja (toim. R. Jalonen & A.–M. Luukkonen & K. Nurmi), 20. Helsinki: Yleisradio.

Kansalaisopistojen liiton kysely Taiteen perusopetuksen järjestämisestä 2018

[Edit this form](#)

Kysely taiteen perusopetuksen järjestämisestä kansalaisopistoissa

Kyselyllä kartoitetaan taiteen perusopetuksen opetustarjontaa ja laajuutta kansalaisopistoissa.

Pyydämme, että kustakin opistosta kyselyyn vastaa kootusti VAIN yksi henkilö. Kysely on avoinna pe 2.2.2018 saakka.

Kiitämme jo etukäteen kyselyn vastaamiseen käyttämästänne ajasta. Arvomme kaikkien vastaajien kesken kaksi maksutonta osallistumista Helsingissä 15.6.2018 järjestettävään Kansalaisopistopäivään (arvo n. 60€ kpl) sekä 10 kappaletta kansalaisopistot.fi-logolla varustettuja t-paitoja (arvo 10€ kpl).

Kyselyssä viittamme kalenterivuoteen 2017.

Lisätiedot kyselyä koskien:

hallintokoordinaattori Viljami Wiirilinna
viljami.wiirilinna@kansalaisopistojenliitto.fi / p. 040 455 7276

*Required

Taustatiedot

Opiston nimi:

Maakunta, jossa opiston päätoimipaikka sijaitsee: *

Lomakkeeseen opiston puolesta vastasi: *

Vastaaajan sähköpostiosoite: *

Tuntitilastot ja taustatiedot opiston omiin rekisteritietoihin pohjautuen (2017)

Järjestääkö opistonne taiteen perusopetusta? *

- Kyllä
 Ei

Järjestääkö opistonne taiteen perusopetusta myös aikuisille? *

- Kyllä
 Ei

Oletteko suunnittelemassa taiteen perusopetuksen toteutusta aikuisille? *

- Kyllä, yleistä oppimäärää
 Kyllä, laajaa oppimäärää
 Kyllä, molempia
 Ei
 En osaa sanoa

Opistonne kaikki opetustunnit yhteensä vuonna 2017: *

Opistonne opetustunnit taiteen perusopetuksen osalta vuonna 2017: *

Opistonne opetustunnit taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän osalta vuonna 2017:

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opistonne opetustunnit taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän osalta vuonna 2017:

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opistonne opetustunnit taiteen perusopetuksessa lasten ja nuorten osalta vuonna 2017:

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opistonne opetustunnit taiteen perusopetuksessa aikuisten osalta vuonna 2017:

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Aineala kohtaiset kysymykset:

Opetetaanko opistossanne arkkitehtuuria? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
 Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
 Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille

- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
- Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (arkkitehtuuri):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne kuvataidetta? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
- Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
- Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
- Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (kuvataide):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne käsityötä? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
- Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
- Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
- Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (käsityö):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne audiovisuaalista taidetta? *

(uudessa OPSissa mediataide) Tässä yhteydessä tarkoitamme .Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
- Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
- Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
- Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (mediataiteet):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne musiikkia? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
- Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
- Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
- Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (musiikki):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne sanataidetta? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
- Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
- Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
- Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (sanataide):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne sirkustaidetta? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
- Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
- Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
- Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (sirkustaide):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne tanssia? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
- Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
- Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
- Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
- Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena

Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (tanssi):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetetaanko opistossanne teatteritaidetta? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Kyllä, yleistä oppimäärää nuorille
 Kyllä, laajaa oppimäärää nuorille
 Kyllä, yleistä oppimäärää aikuisille
 Kyllä, laajaa oppimäärää aikuisille
 Kyllä, muuna kuin taiteen perusopetuksena
 Ei opeteta

Taiteen perusopetuksen tunnit vuonna 2017 (teatteritaide):

Mikäli kyseinen tieto on saatavilla.

Opetushenkilökuntaa koskettavat kysymykset:

Kuka tai ketkä vastaavat taiteen perusopetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta opistossanne? *

Valitkaa kaikki opistoonne sopivat vaihtoehdot.

- Päätoiminen opettaja
 Suunnittelijaopettaja
 Rehtori
 Tuntiopettaja
 Other:

Kuinka monta opettajaa osallistuu päätoimisesti taiteen perusopetuksen järjestämiseen opistossanne?

Millaisilla nimikkeillä he toimivat?

Kuinka monta tuntiopettajaa osallistuu taiteen perusopetuksen järjestämiseen opistossanne?

Muut avoimet kysymykset:

Toimilko opistonne yhteydessä / hallinnollisessa alaisuudessa taiteen perusopetuksen oppilaitos / taidekoulu?

Kertokaa lyhyesti paikallisista järjestämismuodoista taiteen perusopetukseen liittyen.

Miten opistossanne on työstetty omaa paikallista opetussuunnitelmaa uusien ops-perusteiden pohjalta?

Kommentteja, kysymyksiä ja huomioita aiheeseen liittyen.

Millaisia täydennyskoulutustarpeita opistossanne on taiteen perusopetukseen liittyen?

Sunnittelemme juuri valtakunnallista täydennyskoulutushanketta.

Muut mahdolliset huomiot ja kommentit kyselyyn tai aiheeseen liittyen.

Submit

Never submit passwords through Google Forms.

100%: You made it.

**Oulu-opiston taiteen perusopetus opetussuunnitelma ehdotelma 2018
Aikuisten tanssitaide**

SISÄLTÖ

1. TPO AIKUISTEN TANSSITAIDE
 - 1.1 Tanssitaiteen yhteiset opinnot
 - 1.2 Tanssitaiteen teemaopinnot
 - 1.3 Työtavat tanssin opetuksessa
 - 1.4 Oppimisen arviointi tanssin opetuksessa
 - 1.5 Osaamisen tunnistaminen ja opintojen hyväksi lukeminen

1 TPO AIKUISTEN TANSSITAIDE

Aikuisten opetuksessa noudatetaan tanssin yleisen oppimäärän laajuutta, 500 tuntia. Tavoitteet ja keskeiset sisällöt koostuvat ryhmäkohtaisesti henkilökohtaisia opetussuunnitelmia noudattaen. Aikuisten aikaisempi kokemus ja osaamisen tunnustaminen otetaan tavoitteissa ja sisällöissä huomioon. Opetusta järjestettäessä otetaan myös huomioon aikuisten harrastajien toisistaan poikkeavat fyysiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet.

Opetuksessa korostuu opiskelijan oma-aloitteisuus ja halu oppia ja kehittyä sekä hänen tarpeensa ja kykynsä sitoutua opiskeluun ja ohjata omaa oppimistaan. Sosiaalinen vuorovaikutus ja yhteisöllisyys aikuisten tanssinopetuksessa luo hyvää pohjaa oppimiselle ja hyvinvoinnille. Osallistuminen omien tanssiopintojen suunnitteluun ja arviointiin on aikuiselle opiskelijalle onnistuneen opiskelun edellytys. Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan opiskelijan tavoitteet, toiveet ja yksilölliset tarpeet. Opiskelijalle annetaan oppitunneilla kannustavaa, motivoivaa ja myönteistä, taitojen kehittymistä edistävää palautetta. Palautteen antoon käytetään useampia erilaisia tapoja ja menetelmiä.

1.1 Tanssitaiteen yhteiset opinnot

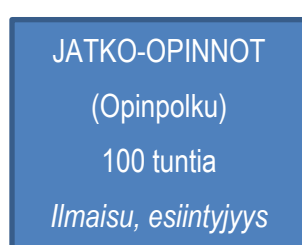
Yleiset opinnot kostuvat kolmesta opintokokonaisuudesta: 300 tuntia

Koko laajuus on nimetty *TANSSIPODKU*

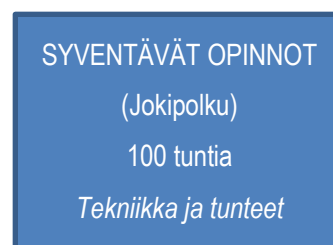
Opintokokonaisuus 1

Opintokokonaisuus 2

Opintokokonaisuus 3

Opintokokonaisuus 1: Perusopinnot (Kinttopolku) 100 tuntia. Oppitunnin pituus on 90 min, lukuvuodessa 52 tuntia
TAVOITE: opiskelija tutustuu tanssiin taidemuotona ja oppii keskeisiä käsitteitä ja lajille ominaisia perustaitoja sekä työtapoja käytännön harjoituksia tekemällä. Perusopinnoissa opiskelijaa kannustetaan vuorovaikutukseen, kontaktiin ja vastuulliseen ryhmätyöskentelyyn.

Opintokokonaisuus 2: Jatko-opinnot (Opinpolku) 100 tuntia. Oppitunti 90 min/ 52 tuntia vuosi
TAVOITE: Kehitetään kunkin lajin ominaista tekniikkaa. Tutustutaan erilaisiin ilmaisu- ja improvisaatioharjoituksiin. Kurssi antaa valmiuksia osallistua aktiivisesti ja omaa luovuutta hyödyntäen kursseille, jotka tähtäävät esitykseen. Tutustutaan myös toisiin lajeihin osallistumalla, katsomalla.

Opintokokonaisuus 3: Syventävät opinnot (Jokipolku) 100 tuntia. Oppitunti 90 min/ 52 tuntia vuosi
TAVOITE: Syvennetään oman tanssilajin tanssitekniikkaa. Kehitetään ilmaisu- ja luovaa työskentelyä ryhmässä, parin kanssa ja yksin. Tunneilmaisu syvenee. Tanssi on taide-elämys, tanssitaiteen ymmärtäminen laajenee.

1.2 Tanssitaiteen teemaopinnot

Teemaopinnot (200 tuntia) koostuvat syventävistä valinnaisopinnoista (sivuopinto).

TAVOITE: Kehittää kokonaisvaltaista tanssitaiteen ymmärrystä tanssimalla, tekemällä, kokeilemalla, erehtymällä, esiintymällä ja osallistumalla erilaisiin projekteihin ja yhteistyökäytänteisiin. Oman taideilmaisun löytämistä.

TEEMAT ELI SIVUPOLUT:

improvisaatio, tanssiteatteri, tiiviskurssit omasta ja uudesta lajista, KV-toiminta; ulkomaiset opettajat ja kurssit, ilmaisu, tanssipuvustus, tanssivideo, koreografia, valokuva & liike, lapsi-vanhempi yhteisopinnot, taiteidenvälisyys

Opintokokonaisuudet on nimetty *Sivupoluksi*. Opiskelija voi valita (kerätä) teemaopintoja (eri pituisia) jo yhteisten opintojen aikana oman mielenkiinnon ja oppilaitoksen resurssien ja mahdollisuuksien mukaan. Aktiivinen ja innokas oppilas voi saavuttaa opintolaajuuden 4-5 vuodessakin. Opiskelijalla on oikeus jatkaa Syventäviä opintoja ja kerryttää täten erillisen opintosuorituksen tuntimäärää (jos TPO on jo täynnä), myös teemaopinnot ovat vapaavalintaisia lisäkursseja päättötodistuksen jälkeen.

1.3 Työtavat tanssin opetuksessa

Oulu-opistossa käytetään tanssin yleisen oppimäärän opetuksessa työtapoja, jotka mahdollistavat opetussuunnitelmassa määriteltujen tavoitteiden saavuttamisen.

Käytetyissä työtavoissa huomioidaan opiskelijoiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Valitut työtavat ja opiskeluympäristöt sallivat monipuolisen työskentelyn sekä itsenäisesti että yhteistyössä muiden kanssa.

Opiskelijoille järjestetään tilaisuuksia kehittää esiintymistaitojaan. Työtapojen valinnalla pyritään myös vahvistamaan opiskelijoiden sisäistä motivaatiota, itseohjautuvuutta, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Opiskeluympäristöt tukevat opiskelijoiden kasvua ja oppimista sekä antavat heille onnistumisen kokemuksia. Ne ovat ilmapiiriltään avoimia, myönteisiä ja opiskelijoita rohkaisevia ja ne antavat opiskelijoille valmiuksia ja taitoja tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen opiskeluun.

Opiskeluympäristöissä otetaan huomioon, että taiteellinen työskentely on pitkäjänteistä ja taitojen oppiminen tapahtuu vähitellen ja vaatii aikaa.

Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät, kun opiskelijoita ohjataan oman työskentelyn suunnitteluun ja arviointiin. Teknologiaa hyödynnetään työskentelyssä tarkoituksenmukaisella tavalla. Toimivat tilat ja oppimisympäristöt mahdollistavat taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman mukaisen opiskelun. Hyvä opiskeluympäristö on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen.

Työtavat tanssissa voivat olla tanssitekniikan kehittäminen, useamman tanssitekniikan yhdistäminen, improvisointi, eri esiintymismuodot, tanssikilpailut, tanssileirit, erilaiset projektit ja yhteistyömuodot, teatteri- ja tanssiesityksien vierailukäynnit.

Työtapoja käytetään vaihdellen ottaen huomioon opiskelijoiden ikä ja kehitysvaihe opinnoissa. Työtapojen toteutumista seurataan oppilaitoksen päiväkirjamerkintöjen avulla.

Taiteen perusopetuksen tanssitaiteen yleisen oppimäärän tehtävänä on vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta ja tanssitaiteen ymmärrystä. Opetuksessa tuetaan opiskelijoita taiteen omaehtoiseen tekemiseen ja henkilökohtaiseen tulkintaan. Opetus kannustaa opiskelijoita rakentamaan toimintaan yksilönä sekä vuorovaikutukseen ryhmän jäsenenä. Tanssitaideita voi opiskella eri lähtökohtien, tekemisen tapojen ja näkökulmien kautta. Esimerkiksi tanssijan, koreografian, ohjaamisen ja visualisoinnin kautta.

Tanssitaide on erilajeja sisältävä taidemuoto, jossa voi yhdistyä myös eri taiteenalat. Opetusta voidaan toteuttaa eri yhteisöissä ja ympäristöissä. Yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa tanssitaide toteutuu erilaisina esityksinä ja esittämisen muotoina. Opetuksessa tuetaan opiskelijoiden iloa, uteliaisuutta ja motivaatiota opiskella ryhmässä toimien.

Tanssitaiteen opiskelun **tavoitteena** on vahvistaa opiskelijoiden kulttuurista osaamista kehittämällä heidän taitojaan ja tietojään. Opiskelijaa ohjataan sitoutuneeseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Yleisen oppimäärän opinnot luovat valmiuksia yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja muuttuvaan työelämään.

1.4 Oppimisen arviointi tanssin opetuksessa

Tanssin yleisessä oppimäärässä arvioinnitehtävänä on tukea opiskelijan tanssiopintojen edistymistä, kannustaa opiskelijaa ja toimia positiivisena motivaation lähteenä. Arviointi on oleellinen osa jokaista oppimisprosessia ja opettamista. Oikein annettu arviointi on monipuolista ja opiskelijan itsetuntoa ja sisäistä motivaatiota vahvistavaa, se ohjaa opiskelun tavoitteiden saavuttamisessa sekä antaa konkreettisia välineitä kehittää omia taitoja. Säännöllinen arviointi ja palaute kehittävät tanssitekniikkaa ja ilmaisuja. Arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei opiskelijan persoonaan tai ominaisuuksiin. Monipuolinen arviointi tuo esille opiskelijan osaamisen, ei pelkästään kehittämisen kohteita. Arviointia ja rakentavaa palautetta annetaan koko opiskeluajan jatkuvana ja arviointi on opiskelijan yksilönä huomioonottavaa, keskustelevaa ja vuorovaikutteista. Palautteen ja arvioinnin antamisessa kiinnitetään huomiota erityisesti oppimisprosessiin ja sen aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Säännöllinen palaute ja arviointi antavat opiskelijalle valmiuksia oppimaan oppimiseen sekä itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittämiseen. Arvioinnissa ja itsearvioinnin ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokemus.

Opiskelijan arviointia, itsearviointia ja vertaisarviointia voidaan suorittaa käyttäen erilaisia arviointimenetelmiä. Palautteen kohteina ovat yhteisissä opinnoissa ja teemaopinnoissa opetukselle asetetut tavoitteet ja arvioinnissa korostuvat opintojen ja oppituntien aikana annettu suullinen palautearviointi ja vuorovaikutteiset palautekeskustelut. Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta.

Rohkaiseva, kannustava ja rakentava arviointipalaute auttaa oppilasta vähitellen asettamaan opiskelulle myös omia tavoitteita. Opiskelija saa valmiuksia harjoitella ryhmässä sekä myös esittää omille taidoilleen sopivia tanssiesityksiä. Arviointi tuottaa myös opettajalle tietoa siitä, miten opetusta tulisi jatkossa suunnata.

1.5 Osaamisen tunnistaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Opiskelijalla on oikeus saada hyväksi luetuksi myös aiemmin ja/tai muualla suoritettut taiteen perusopetuksen opintokokonaisuudet. Muualla hankitun osaamisen tunnistaminen tehdään perustuen selvityksiin opiskelijan opinnoista tai osaamisesta sekä suhteessa kunkin hyväksi luettavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin.